

ข่าวชุมชน

ปฏิรูปประเทศไทย ๙ ให้ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง

ฉบับที่ ๑๓๒ พฤษภาคม-มิถุนายน ๒๕๕๔

คนจนสร้างที่อยู่อาศัย ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ข้อเสนอการปฏิรูป
โครงสร้างอำนาจ

กองทุนรักษาดีนรักษาบ้าน
สวัสดิการเพื่อความมั่นคง
ของชุมชนในเรื่องที่อยู่อาศัย

เมื่อชุมชนใช้สื่อ
เป็นเครื่องมือการพัฒนา

ทีวีทำให้ชุมชน
อ่อนแอทุกวัน

แก้ปัญหาจังหวัดชายแดนใต้ ต้องพูดให้น้อย ทำให้มาก

เขียนรู้สึกไม่สบายใจอย่างยิ่งยามเมื่อฟังนักวิชาการ คอลัมนิสต์ นักวิจารณ์สังคมทั้งหลายวิจารณ์ วิเคราะห์ ต่ำหนิติเตียนและบางคนถึงกับด่าทอ การทำงานแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของรัฐ เพราะคำวิจารณ์ทั้งหลายทั้งปวงส่วนใหญ่ไม่ได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงปัจจุบัน คำวิจารณ์ส่วนใหญ่ใช้ข้อมูลเมื่อหลายปีที่แล้ว ซึ่งจะเป็นเรื่องกรรโชกหน้าที่กีดขี่ข่มเหงชาวบ้าน ซึ่งปัจจุบันน่าจะมึเรื่องราวเหล่านี้้น้อยมาก ประเด็นที่สองคำวิจารณ์เหล่านั้นมาจากคนที่ไม่ได้ทำ ไม่ได้ร่วมปฏิบัติการแก้ปัญหาอะไรกับเขา บางคนไม่เคยแม้แต่จะลงพื้นที่สามจังหวัดแม้สักครั้งเดียว แต่มีความสามารถที่จะเสนอแนวทางการแก้ปัญหาเสียยิ่งยวด

ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นปัญหาใหญ่ มีรากเหง้าที่ลึกซึ้ง มีประวัติศาสตร์ยาวนาน ไม่สามารถแก้ปัญหาจบสิ้นภายในวันเดียว ปีเดียวหรือแม้แต่สิบปี ดังเช่นปัญหาความขัดแย้งทางความคิดทั่วโลกที่บางแห่งรบก้นมากกว่าห้าสิบปียังไม่มีความจะเลิกกรรโชกกัน ปัญหาใหญ่ขนาดนี้คนในสังคมทุกคนควรมาช่วยกันแก้ปัญหา ไม่ใช่เอาแต่นั่งวิจารณ์คนที่พยายามแก้ปัญหาผ่านสื่อมวลชน เพราะการวิจารณ์ผ่านสื่อมวลชนส่วนใหญ่ไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาอะไรมากนัก นอกจากจะทำให้คนคนนั้นกลายเป็นผู้เชี่ยวชาญขึ้นมา ถ้าพูดผ่านสื่อหลายๆครั้ง

เมื่อเราจะวิจารณ์เรื่องนี้ผ่านสื่อมวลชนสักครั้ง เราต้องถามตัวเองก่อนว่า เราเคยคิดถึงครอบครัวตำรวจ ทหาร เจ้าหน้าที่ ผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชนในพื้นที่บ้างหรือเหล่าว่าเขาอยู่กันอย่างไรท่ามกลางความขัดแย้งนั้น รู้สึกอย่างไรที่การออกจากบ้านแต่ละครั้งของพวกเขา ไม่มีความมั่นใจเลยว่าจะได้กลับบ้านครบสามสิบสองหรือเปล่า นอนหลับแต่ละครั้งไม่ทราบว่าจะเป็นการหลับครั้งสุดท้ายหรือเหล่า การไปซื้อข้าวแกงในตลาด ไม่ทราบว่าจะออกมาได้ครบถ้วนหรือเปล่า ฯลฯ คนทุกคนทั้งเจ้าหน้าที่และผู้นำชุมชนเหล่านี้คือคนที่ลงมือช่วยคลี่คลายปัญหาความขัดแย้งในแง่มุมต่างๆตลอดเวลา และส่วนใหญ่ไม่เคยออกมาพูดในที่สาธารณะ เพราะการออกมาพูดอาจหมายถึงชีวิต

การลงมือทำไม่ได้หมายถึงการลงไปสู้อุปสรรคกับเขา ไม่ต้องลงไปช่วยเหลืออะไรเขาในพื้นที่มากมายก็ได้ แต่อาจหมายถึงแค่การลงไปเยี่ยมเยียนพี่น้องชาวบ้านในพื้นที่ รู้จักหน้าค่าตากันว่าอ้อ ชาวบ้านจังหวัดชายแดนใต้ก็เป็นชาวบ้านธรรมดาสามัญทั่วไปนี่เอง หรืออาจจะเขียนจดหมายไปถึงครอบครัวตำรวจทหารที่ทำงานในพื้นที่ ครอบครัวชาวบ้านที่สูญเสียชีวิต ส่งข้าวปลาอาหารไปให้ ฯลฯ ถ้าจะเสนอแนะการทำงานของหน่วยงานก็ควรที่จะเขียนจดหมายไปถึงหน่วยงานนั้นโดยตรง ไม่ควรด่าทอเขาในสื่อมวลชน ซึ่งมีผลประการเดียวคือทำลายขวัญและกำลังใจของคนทำงานอย่างร้ายแรง สิ่งทีทุกคนทำได้ทันทีคือหยุดวิพากษ์วิจารณ์และลงมือช่วยกันแก้ปัญหาที่ร่วมกับคนอื่นๆในสังคม

ปัญหาหลายปัญหาในสังคมไทยทุกวันนี้ ทุกคนล้วนมี “วิธีคิด” สามารถพูด อภิปรายได้หมดว่าต้องแก้ปัญหาให้มีความยั่งยืนอย่างไร ให้ชุมชนเข้มแข็งอย่างไร แต่พอถึงวิธีทำ หลายครั้งกลับเป็นไปในทางตรงข้าม ตัวอย่างการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยในพื้นที่จังหวัดชายแดนที่เสนอใน “ข่าวชุมชน” ฉบับนี้คือตัวอย่าง “วิธีทำ” วิธีหนึ่งที่จะช่วยคลี่คลายความขัดแย้งในพื้นที่ ทำให้คนมีบ้าน มีความมั่นคงในชีวิต เป็นการขับเคลื่อนโครงการด้วยกำลังคนหลายพันคนในกว่า ๒๕๐ ตำบล เป็นวิธีทำที่ยังพัฒนาได้ไม่สมบูรณ์ แต่ดูจากความพึงพอใจของชาวบ้านในพื้นที่กว่า ๑,๗๐๐ คนที่มาร่วมสรุปบทเรียนการทำงานแล้ว น่าจะเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง

เมื่อเราพูดถึง “วิธีคิด” การพัฒนาที่ชุมชนเป็นแกนกลาง (Community Driven Development : CDD) นี้ น่าจะเป็น “วิธีทำ” ที่น่าสนใจอันหนึ่งทีผ่านการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการของคนธรรมดาสามัญหลายพันคนในช่วงเวลาเกือบสองปีที่ผ่านมาในพื้นที่ทำงานพัฒนาชุมชนที่ได้ทำยากลำบากที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทย

พอช - CODI

จัดทำโดย : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) บรรณาธิการ : อัมพร แก้วหนู ผู้ช่วยบรรณาธิการ : อุดมศรี ศิริลักษณ์ณาพร
 กองบรรณาธิการ : รุ่งโรจน์ เพชรบูรณิน / สุธิตา บัวสุขเกษม / ดวงณี เครื่องร้อน / ภัทธภา เพชรแก้ว / นิธิภา อุดมสาส์
 ประสานงานและการผลิต : ส่วนประชาสัมพันธ์ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ส่งข้อมูล/บทความ/ข่าวการพัฒนา ได้ที่ : ๙๒๒ ถนนนวมินทร์ แขวงคลองจั่น
 เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๔๐ โทร. ๐ ๒๓๗๘ ๘๓๐๐ โทรสาร ๐ ๒๓๗๘ ๘๔๐๓ email : public@codi.or.th www.codi.or.th
 ออกแบบ : สุชาติ สิงห์มะโน พิมพ์ : บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด โทร. ๐ ๒๙๐๓ ๘๒๕๗-๙

หมายเหตุประเทศไทย ๔

- คนกรุงเทพฯ ๓๓% ใช้รถยนต์ส่วนตัว รัฐบาลจะลงทุน เกือบ ๖๐๐,๐๐๐ ล้านบาท สร้างรถไฟฟ้า
- โรงเรียนเล็กกว่า ๑๔,๐๐๐ แห่ง กำลังโดนยุบ
 - คนไทยกินไข่ ปีละกว่า ๙,๘๐๐ ล้านฟอง
 - ครุภัณฑ์กว่าหนึ่งล้านล้านบาท

กองทุนรักษาดินรักษาบ้าน... ๒๕

สวัสดิการเพื่อความมั่นคง
ของชุมชนในเรื่องที่อยู่อาศัย

การสื่อสารชุมชน ๒๓

เมื่อชุมชนใช้สื่อเป็นเครื่องมือการพัฒนา

สื่อเพื่อการพัฒนา ๓๓

เอกสารงานพัฒนา ๑๐,๐๐๐ รายการ
ที่ห้องสมุด พอช.

สารบัญ

๖ ที่อยู่อาศัย

คนจนสร้างที่อยู่อาศัย
ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๑๕ ปฏิรูปประเทศไทย

ข้อเสนอการปฏิรูป
โครงสร้างอำนาจ
ฉบับสมบูรณ์

๓๐ ข่าวชุมชน

- คณะนักศึกษาจากลอนดอน
ดูงานการพัฒนาที่อยู่อาศัยในไทย
- นายกรัฐมนตรีมอบบ้าน
ไทยเข้มแข็ง
- นายกำมอบทุนสมทบ
สวัสดิการชุมชน
- พอช.จับมือมูลนิธิสัมมาชีพ
อบรมผู้นำการเปลี่ยนแปลง
ในขบวนองค์กรชุมชน
- เครือข่ายประชาชนลุ่มน้ำโขง
ทอดผ้าป่าจัดตั้งกองทุนรักษ์
แม่น้ำโขง
- โครงการเสริมสร้าง
ขีดความสามารถ
องค์กรชุมชนปี ๕๓
สนับสนุนการพัฒนา
๓,๔๕๕ โครงการ

๓๔ มองให้ลึกนึกให้กว้าง

ทีวีทำให้ชุมชนอ่อนแอทุกวัน

คนกรุงเทพ ๓๓% ใช้รถยนต์ส่วนตัว รัฐบาลจะลงทุน เกือบ ๖๐๐,๐๐๐ ล้านบาท สร้างรถไฟฟ้า

กรุงเทพฯ เป็นเมืองที่มีการจราจรติดขัดอยู่ในอันดับต้นๆ ของโลก สาเหตุสำคัญอันหนึ่งคือเมืองนี้มีการใช้รถยนต์ส่วนบุคคลมาก เพราะระบบการขนส่งมวลชนยังไม่เพียงพอ สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.) ระบุว่าคนกรุงเทพฯ ๓๓% เดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว อีก ๓๑% ใช้รถมอเตอร์ไซค์ มีการใช้รถเมล์ (ธรรมดาและปรับอากาศ) เพียง ๑๔% เท่านั้น ในขณะที่คน ๕% ใช้รถแท็กซี่และ ๓% ใช้รถตู้โดยสาร สำหรับรถไฟฟ้าซึ่งครอบคลุมพื้นที่เพียงเล็กน้อย ย่านใจกลางเมือง มีคนใช้บริการเพียง ๒% จากคนที่เดินทางทั้งหมดในแต่ละวัน

กรมการขนส่งทางบก รายงานว่าในปี ๒๕๕๓ กรุงเทพฯ มีรถยนต์สีล้อ ๓.๕ ล้านคัน รถมอเตอร์ไซค์ ๒.๕ ล้านคัน สนข.สำรวจความเร็วเฉลี่ยของรถยนต์ส่วนบุคคลบนถนนสายหลักในปี ๒๕๕๓ พบว่าในช่วงเวลา ๖.๐๐-๙.๐๐น. รถยนต์ส่วนตัววิ่งได้ความเร็วเฉลี่ยเพียง ๑๘.๙ กม./ชั่วโมงเท่านั้น

สนข.จึงวางแผนแม่บทระบบขนส่งมวลชนโดยใช้เครือข่ายรถไฟฟ้าทั่วกรุงเทพฯ แต่มูลค่าการลงทุนนั้นสูงมาก คือการลงทุนก่อสร้าง ๑๐ เส้นทาง ระยะทางรวม ๒๐๔ กม. ต้องใช้เงินลงทุนถึง ๕๙๒,๙๕๙ ล้านบาทหรือเฉลี่ยกม.ละ ๒,๙๐๐ ล้านบาท (เมตรละ ๒.๙ ล้านบาท) ปัจจุบันมีการเริ่มก่อสร้าง ๔ เส้นทาง จะเริ่มใช้ได้ในปี ๒๕๕๕ คือสายบางซื่อ-ตลิ่งชัน ระยะทาง ๑๕ กม.

ขณะเดียวกันประเทศไทยจะร่วมมือกับจีนในการพัฒนารถไฟความเร็วสูง จากหนองคาย-กรุงเทพฯ ระยะทาง ๖๑๕ กม. และ กรุงเทพฯ-ปาดังเบซาร์ ระยะทาง ๙๘๒ กม. เส้นทางแรกใช้เงินลงทุน ๒๒๑,๔๔๙ ล้านบาท เส้นทางที่สองใช้เงิน ๒๙๗,๘๘๐ ล้านบาท รวมสองเส้นทางระยะทาง ๑,๕๙๗ กม. เงินลงทุน ๕๑๙,๓๒๙ บาท เฉลี่ยกม.ละ ๓๒๕ ล้านบาท

เงินลงทุนรถไฟฟ้าในกรุงเทพฯ นั้นแพงกว่ารถไฟต่างจังหวัดถึง ๙ เท่าตัวและเป็นประโยชน์กับคนเพียงไม่กี่ล้านคน ในขณะที่คนต่างจังหวัดต้องทนใช้รถไฟที่ย่ำแย่กันต่อไป แม้ว่าเงินลงทุนจะน้อยกว่าและจะเป็นประโยชน์กับคนทั่วประเทศหลายสิบล้านคนก็ตาม *

โรงเรียนเล็กกว่า ๑๔,๐๐๐ แห่ง กำลังโดนยุบ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) รายงานว่าปัจจุบันมีโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียน ๐-๑๒๐ คนทั่วประเทศจำนวน ๑๔,๓๙๗ แห่ง ซึ่งทางกระทรวงศึกษาธิการกำลังพิจารณายุบรวมกับโรงเรียนอื่นๆ เพราะมีนักเรียนน้อย ไม่คุ้มกับการลงทุนในการบริหารจัดการ ในขณะที่หลายชุมชนไม่เห็นด้วยเพราะเด็กนักเรียนต้องเดินทางไปเรียนในที่ที่ห่างไกลมากขึ้นกว่าเดิม

ในจำนวนโรงเรียนกว่า ๑๔,๐๐๐ โรงเรียนนั้นมีจำนวน ๑๓๗ โรงเรียนไม่มีนักเรียนเลยและจำนวน ๕,๔๙๓ โรงเรียน มีนักเรียนไม่เกิน ๖๐ คน

สพฐ. ระบุว่านักเรียนทั่วประเทศลดลงปีละประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ คน ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ต้องมีการยุบโรงเรียน นี่เป็นสัญญาณสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศที่อัตราการเกิดของเด็กลดลง ซึ่งจะส่งผลต่อเศรษฐกิจสังคมและการเมืองมากขึ้นเรื่อยๆ *

คนไทยกินไข่ ปีละกว่า ๘,๘๐๐ ล้านฟอง

กรมการค้าภายในและกรมส่งเสริมการเกษตร ประเมินการว่าในปี ๒๕๕๔ คนไทยบริโภคไข่ ๘,๘๔๙ ล้านฟอง หรือคนละ ๑๔๕ ฟองต่อปี ในขณะที่ผลผลิตไข่ ทั้งประเทศประมาณ ๑๐,๐๑๐ ล้านฟอง สมาคมผู้เลี้ยง ไก่ไข่ระบุในเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๔ ว่า มีไข่ออกสู่ท้อง ตลาดวันละ ๒๕-๒๖ ล้านฟอง สาเหตุที่ราคาไข่ไก่สูงขึ้น เพราะความเปลี่ยนแปลงของสภาวะอากาศและโรค แทรกซ้อน ทำให้ปริมาณไข่ไก่ลดลงวันละสองถึงสาม ล้านฟอง

ต้นทุนการผลิตไข่ในปี ๒๕๕๓ อยู่ที่ฟองละ ๒.๑๖ บาท ในขณะที่ราคาขาย (คละขนาด) อยู่ที่ ๒.๕๕ บาท แต่ราคาขายปลีกในท้องตลาดจะสูงกว่านี้ เดือนพฤษภาคม ๒๕๕๔ ราคาไข่ไก่เบอร์ใหญ่สุด (๐) อยู่ที่ ๓.๙๐ บาท ปัจจุบันราคาไข่ต้มร้านข้าวแกงบางร้านขายอยู่ที่ฟองละ ๑๐ บาทก็มี

ปัจจัยที่ทำให้ราคาไข่ไก่สูงขึ้นมีหลายปัจจัยคือ ราคาอาหารสัตว์ ค่าขนส่ง การเกิดโรคระบาด เป็นต้น *

ครูเป็นหนี้กว่า หนึ่งล้านล้านบาท

ปัญหาที่เป็นลูกตุ้มถ่วงให้พ่อพิมพ์ แม่พิมพ์ของชาติ ทำงานได้ไม่เต็มที่หรือต้องทำงานหลายอย่างเพื่อให้มีรายได้ เพียงพอคือ ปัญหาหนี้สิน คณะทำงานเพื่อจัดทำคู่มือมาตรการแก้ไขปัญหานี้สินครูกระทรวงศึกษาธิการรายงานว่า ครูเป็นหนี้สินแหล่งต่างๆคือ สหกรณ์ออมทรัพย์ครู ๘๗ แห่ง ซึ่งเป็นเจ้าหนี้รายใหญ่ของครูนั้นมีสมาชิก ๖๔๗,๐๕๓ ราย สมาชิก ๔๖๗,๑๔๓ ราย (๗๒%) มีหนี้สินกับสหกรณ์รวมกัน จำนวน ๗๖๖,๐๘๑ ล้านบาท โครงการพัฒนาชีวิตครูของ ธนาคารออมสินมียอดเงินกู้ ๑๑๑,๓๑๕ ล้านบาท โครงการ เงินกู้ฯ.พ.ค.และช.พ.ส. ของ สำนักงานคณะกรรมการ ส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการ ศึกษา (สกสค.) มียอดเงินกู้ ๑๕๒,๘๔๖ ล้านบาท สามแหล่ง ใหญ่นี้รวมหนี้สินของครูทั่วประเทศ ๑,๐๓๐,๒๔๒ ล้านบาท นี้ยังไม่รวมเงินกู้แหล่งอื่น เช่น การผ่อนส่งสินค้า บัตรเครดิต ฯลฯ คณะทำงานระบุว่าครู ๒๘,๖๗๗ คนมีหนี้สินเข้าขั้น วิกฤติ

หนี้สินครูคิดเป็น ๕๐ % ของงบประมาณรายจ่ายทั้ง ปีของประเทศ อนาคตประเทศไทยจะไปไหนหรือ? *

คนจนสร้างที่อยู่อาศัย

ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

□ กองบรรณาธิการ

ความเป็นมา

ตามที่ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้รับมอบหมายให้ดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินโดยชุมชนท้องถิ่นเป็นหลัก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตประชาชนในระดับหมู่บ้านในพื้นที่ ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามแผนการพัฒนาพื้นที่พิเศษ ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ปี ๒๕๕๓ - ๒๕๕๕ ที่คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบ เมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๒ ต่อมา คณะรัฐมนตรีพัฒนาพื้นที่พิเศษ ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ (รชต.) มีมติ เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๓ และ วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๓ อนุมัติเงินสำรอง (เพิ่มเติม) รวมเงินงบประมาณที่สถาบันฯ ได้รับการจัดสรรสำหรับโครงการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยและที่ดิน

ทำกินโดยชุมชนท้องถิ่นเป็นหลัก ปี ๕๓ จำนวน ๑,๗๓๖.๔๑ ล้านบาท ๓๕,๒๑๐ ครัวเรือน พื้นที่เป้าหมายการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัย ๑,๑๗๕ หมู่บ้าน และพื้นที่เป้าหมายการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน ๒๐ พื้นที่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครัวเรือนที่ยากจนมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงและให้ชุมชนได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย ตลอดจนพัฒนาศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็งร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์

๑.) เพื่อให้ครัวเรือนยากจนที่มีปัญหาความเดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยได้มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง โดยชุมชนท้องถิ่นเป็นหลักในการดำเนินการ

๒.) เพื่อให้ชุมชนชนบทที่มีปัญหาที่ดินทำกินและที่ดินอยู่อาศัยได้ร่วมกันจัดการแก้ไขปัญหาที่ดิน ร่วมกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การมีสิทธิในที่ดินที่มั่นคง

๓.) เพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้เข้มแข็งสามารถจัดการปัญหาด้านที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หลักการดำเนินงานสำคัญ

๑.) ให้กระบวนการทำงานที่ชุมชนเป็นแกนหลักในการร่วมกันแก้ไขปัญหา โดยการเชื่อมโยงเครือข่าย

๒.) สร้างความเข้าใจแก่ชุมชน เพื่อให้สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากที่สุด

๓.) ประสานความร่วมมือระหว่างชุมชนที่เกี่ยวข้อง การร่วมทำงานและสนับสนุนการแก้ไขปัญหา ความเดือดร้อนของประชาชน กับการแก้ไขปัญหาที่ดินและที่อยู่อาศัย

การบริหารจัดการโครงการ

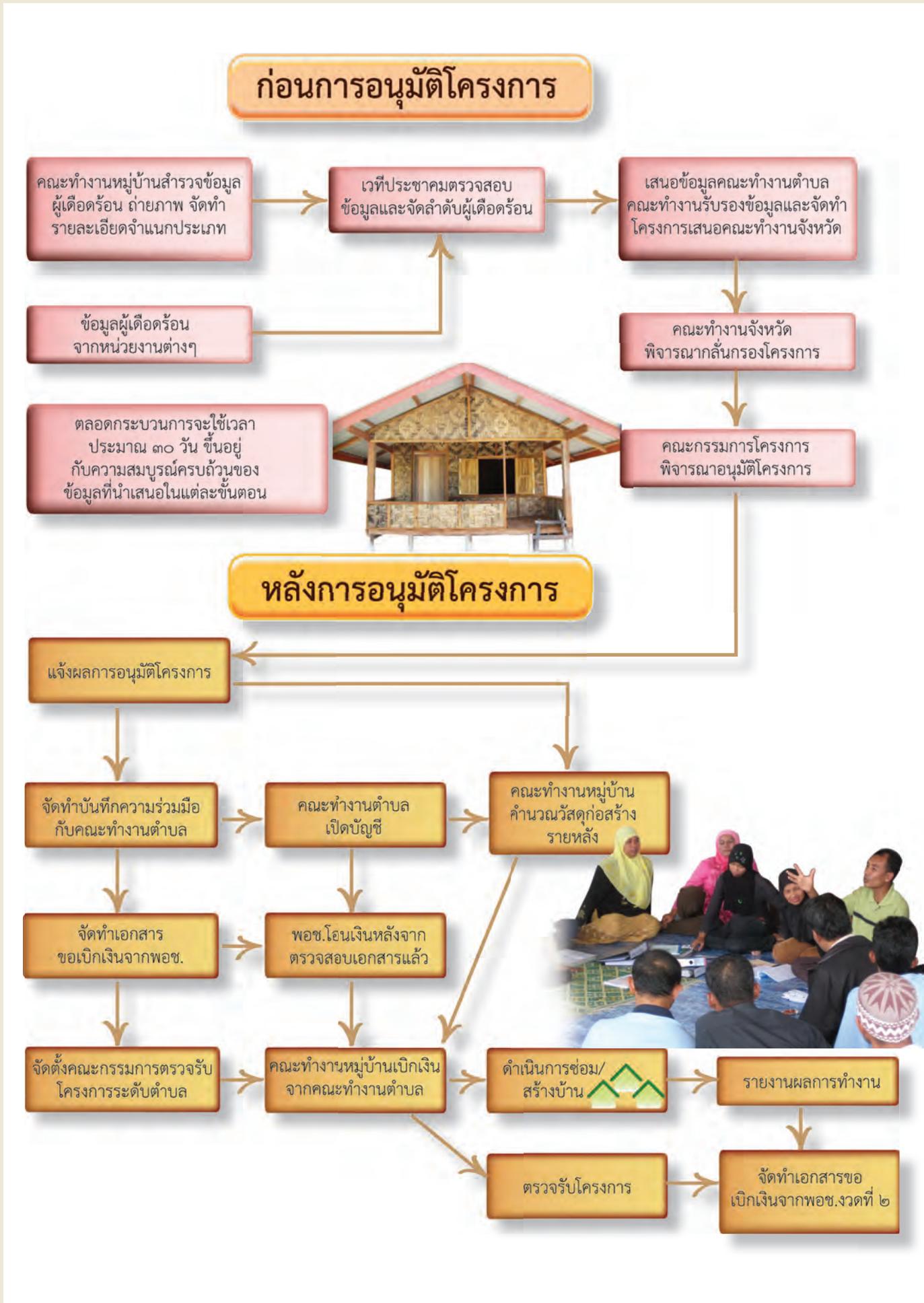
เพื่อให้มีการบริหารจัดการโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ คณะกรรมการสถาบันได้แต่งตั้งคณะกรรมการโครงการพัฒนาความมั่นคงในการอยู่อาศัยของคนจนในเมืองและชนบท โดยชุมชนในพื้นที่ ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ขึ้นมากำกับดูแลและกลั่นกรองโครงการในเดือนสิงหาคม ๒๕๕๒ มีองค์ประกอบจากผู้นำองค์กรชุมชน นักวิชาการและผู้แทนจากหน่วยงานที่ทำงานในพื้นที่ และมอบหมายให้สำนักงานปฏิบัติการภาคใต้เป็นหน่วยที่บริหารจัดการโครงการดังกล่าว ในระดับจังหวัดผู้ว่าราชการจังหวัดทั้ง ๕ จังหวัด ได้แต่งตั้งคณะกรรมการสนับสนุนและส่งเสริมโครงการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินโดยชุมชนท้องถิ่นเป็นหลักระดับจังหวัด ขึ้นมาพิจารณา กลั่นกรองโครงการที่เสนอจากชุมชน

การดำเนินงานโครงการมุ่งเน้นให้ชุมชนซึ่งประสบปัญหามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของตนเองตลอดกระบวนการ โดยจัดให้มีคณะกรรมการพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับตำบล/หมู่บ้านซึ่งประกอบด้วย ๔ เสาหลัก คือ ผู้นำธรรมชาติหรือผู้นำองค์กรชุมชน ผู้นำทางศาสนา ผู้นำท้องที่ (กำนัน,ผู้ใหญ่บ้าน) ผู้นำท้องถิ่น (อบต.) และผู้แทนครัวเรือนผู้เดือดร้อน รวมถึงผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นที่ปรึกษา คณะทำงานชุดนี้ทำหน้าที่สำรวจข้อมูลผู้เดือดร้อน จัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน จัดลำดับความสำคัญก่อน-หลังของผู้เดือดร้อน ตรวจสอบ

ความถูกต้องของข้อมูล และความสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของโครงการ รวมถึงจัดเวทีประชาพิจารณ์รับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชน/หมู่บ้าน พร้อมทั้งจัดทำโครงการเสนอคณะกรรมการจังหวัดพิจารณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเมื่อคณะกรรมการจังหวัดพิจารณาและมีมติเห็นชอบให้เสนอโครงการต่อคณะกรรมการฯ ๕ จชต.พิจารณาอนุมัติต่อไป คณะทำงานจังหวัดจึงทำหน้าที่รวบรวมโครงการที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการจังหวัดทั้งหมดเสนอต่อคณะกรรมการฯ ๕ จชต.พิจารณาอนุมัติแผนงานงบประมาณโครงการตามกรอบหลักเกณฑ์ของโครงการ และหลังจากโครงการได้รับการอนุมัติแผนงานงบประมาณ คณะทำงานตำบล/หมู่บ้านจึงเปิดบัญชีโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยตำบล/หมู่บ้านกับธนาคารรัฐ คณะทำงานเปิดบัญชี ๕ คน มีอำนาจเบิกจ่าย ๓ ใน ๕ หลังจากนั้นจึงจัดทำเอกสารการเบิกจ่ายเงินงบประมาณตามประมาณการสร้างซ่อมบ้านรายครัวเรือนเป็นรายงวดจำนวน ๒ งวด เงินงบประมาณจะโอนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนเข้าบัญชีโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยตำบล/หมู่บ้านโดยตรง และลงนามทำสัญญาบันทึกความร่วมมือระหว่างคณะทำงานตำบล/หมู่บ้าน กับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) และแต่งตั้งกรรมการตรวจรับโครงการ ๕ คน ติดตามผลการดำเนินงานโครงการและต้องไม่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโครงการ

การพิจารณาอนุมัติโครงการและการเบิกจ่ายเงินเพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยจะมีขั้นตอน โดยสังเขปดังนี้

(ตัวอย่าง กระบวนการได้มาซึ่งผู้เดือดร้อน ต.เจ๊ะบิลัง อ.เมือง จ.สตูล)

การบริหารโครงการของตำบลเจ๊ะบิลัง มีสภาองค์กรชุมชนซึ่งมีสมาชิกจาก ๖ หมู่บ้าน เป็นร่วมใหญ่ คณะกรรมการบริหารโครงการประกอบด้วย ๔ เสาหลัก (ผู้นำธรรมชาติ, ผู้นำศาสนา, ผู้นำท้องที่, ผู้นำท้องถิ่น) ผู้เดือดร้อนหมู่บ้านละ ๒ คน บัณฑิตอาสา ๑ คน และผู้แทนจากสภาองค์กรชุมชนตำบลเจ๊ะบิลัง แบ่งฝ่ายการทำงานเป็นคณะบริหารจัดการซื้อ - จัดจ้าง ตรวจสอบและประชาสัมพันธ์ มีการประชุมเดือนละ ๑ ครั้ง มีวิธีการบริหารจัดการดังนี้

- การจัดซื้อ จัดจ้าง ตรวจสอบราคาจากร้านค้า ๕ ร้าน เพื่อประมาณราคาวัสดุก่อสร้าง แล้วเจรจาร้านค้าพิจารณา/ต่อรองราคา
- เสนอกรรมการตำบลพิจารณาแยกรายการตามที่ร้านค้าเสนอราคา ตั้งเป็นราคากลาง พร้อมจัดซื้อ
- ร้านค้าส่งของตามรายการพร้อมบิลส่งของให้กรรมการจัดซื้อตามคำสั่งซื้อ
- กรรมการจัดซื้อตรวจนับสินค้าที่ส่งพร้อมเก็บบิลส่งของแยกรายครัวเรือนและจ่ายเงินให้ร้านค้า
- กรรมการจัดซื้อ กระจายอำนาจการสั่งของและตรวจนับสินค้ากับกรรมการหมู่บ้าน
- กรณีครัวเรือนที่ยากจนสุดๆ กรรมการและช่างให้ความช่วยเหลือเต็มที่ โดยมีช่างชุมชนทุกหมู่บ้านที่ช่วยกันสร้าง/ซ่อมแซม/ต่อเติมบ้าน ออกแบบแปลนบ้าน และประมาณราคาวัสดุก่อสร้าง
- ประชุมคณะกรรมการทุกเดือนพร้อมบันทึกรายงานการประชุมโดยเรื่องที่ประชุมเป็นเรื่องความเป็นอยู่และสถานการณ์ปัจจุบันในตำบลทุกเรื่องไม่เฉพาะแค่เรื่องบ้านเพียงอย่างเดียว
- คณะกรรมการพิจารณาเพิ่มเติมโดยให้การสนับสนุนครัวเรือนที่ได้บ้านต้องได้สวัสดิการชุมชนด้วย

หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการสนับสนุนโครงการซ่อม / สร้างที่อยู่อาศัย

หลักเกณฑ์ทั่วไป

สถานะครอบครัวของผู้มีสิทธิได้รับการช่วยเหลือให้เป็นไปตามเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อประกอบกันคือ

- ๑.) ครอบครัวยากจน รายได้น้อย ไม่แน่นอน
- ๒.) มีสมาชิกในครอบครัวที่เป็นผู้สูงอายุ ผู้พิการ หรือบุคคลที่ต้องได้รับการช่วยเหลือเป็นพิเศษ
- ๓.) ครอบครัวที่หัวหน้าครอบครัวเสียชีวิต/ทอดทิ้ง

กรณีการซ่อมแซมที่อยู่อาศัย

ให้เป็นไปตามเกณฑ์ข้อใด ข้อหนึ่งหรือหลายข้อประกอบกันคือ

- ๑.) บ้านที่อยู่อาศัยทรุดโทรม สภาพเก่ามาก
- ๒.) โครงสร้างและวัสดุก่อสร้างบ้านไม่ถาวร ไม่ทนทาน
- ๓.) ขนาดบ้านคับแคบ ไม่เพียงพอสำหรับการอยู่อาศัย มีสมาชิกในบ้านหลายคน

กรณีการก่อสร้างบ้านใหม่

- ๑.) ครอบครัวที่ไม่มีบ้านอยู่อาศัยของตนเอง ต้องอาศัยอยู่กับญาติ/ ผู้อื่น
- ๒.) บ้านที่อยู่อาศัยมีสภาพทรุดโทรมมาก ยากที่จะซ่อมแซม
- ๓.) อาศัยอยู่กับครอบครัวเดิม อยู่กันอย่างแออัด

๔.) มีที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ปลูกสร้างบ้านได้ หรือที่ดินของตนเอง/ของครอบครัว

๕.) ครอบครัวที่ประสบภัยพิบัติ

ทั้งนี้คณะทำงานพัฒนาที่อยู่อาศัยตำบล/หมู่บ้านอาจกำหนดรายละเอียดหลักเกณฑ์เพิ่มเติมตามความเหมาะสม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและเสริมสร้างความเข้มแข็ง ความรัก ความสามัคคีของชุมชนให้มากยิ่งขึ้น

หลักเกณฑ์การสนับสนุนงบประมาณเพื่อที่อยู่อาศัย

- ๑.) การซ่อมแซม/ต่อเติมที่อยู่อาศัย ๒๐,๐๐๐ - ๓๐,๐๐๐ บาทต่อครอบครัว
- ๒.) การก่อสร้างที่อยู่อาศัยใหม่ ๘๐,๐๐๐ - ๑๑๐,๐๐๐ บาทต่อครอบครัว
- ๓.) สัดส่วนการซ่อมแซม/ต่อเติมและสร้างบ้านในแต่ละตำบลเป็นไปตามสภาพความจริงในพื้นที่
- ๔.) งบประมาณการซ่อมแซม/ต่อเติมและสร้างบ้านรายครัวเรือนเป็นค่าใช้จ่ายตามจริงของแต่ละครอบครัว ไม่ใช้การแบ่งเฉลี่ยเท่ากันทุกครอบครัว

ผลการดำเนินการ

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) และ ขบวนการองค์กรชุมชน เริ่มกระบวนการทำงานโครงการตั้งแต่งกลางปี ๒๕๕๒ ก่อนที่จะได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาล ผลการดำเนินการถึงเดือนเมษายน ๒๕๕๔ เป็นดังนี้

รายการ	จังหวัด					รวม
	สตูล	สงขลา	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	
๑.จำนวนพื้นที่เป้าหมายปี ๒๕๕๓						
๑.๑ จำนวนหมู่บ้าน	๑๐๙	๑๗๗	๑๕๓	๓๗๔	๓๖๒	๑,๑๗๕
๑.๒ จำนวนตำบล	๒๒	๓๘	๓๙	๘๙	๖๖	๒๕๔
๑.๓ จำนวนอำเภอ	๖	๙	๘	๑๒	๑๓	๕๘
๒. พื้นที่เป้าหมายตามประเภทหมู่บ้าน	๑๐๙	๑๗๗	๑๕๓	๓๗๔	๓๖๒	๑,๑๗๕
๒.๑ หมู่บ้านพัฒนาเร่งด่วน	๕๑	๙๗	๙๕	๒๒๗	๒๒๖	๖๙๖
๒.๒ หมู่บ้านประมง (ตกสำรวจ)	๒๓	๐	๐	๐	๓	๒๖
๒.๓ หมู่บ้านพัฒนาปกติ	๓๕	๘๐	๕๘	๑๔๗	๑๓๓	๔๕๓
๓. พื้นที่เป้าหมายอนุมัติงบประมาณแล้ว	๑๐๙	๑๗๗	๑๕๓	๓๗๔	๓๖๒	๑,๑๗๕

๔. คริวเรือนเป้าหมาย อนุมัติงบประมาณ	๓,๒๗๐	๔,๔๑๖	๔,๖๒๕	๑๑,๙๖๐	๑๒,๑๙๔	๓๖,๔๖๕
๕. งบประมาณโอนลง พื้นที่ (บาท)	๑๔๗,๑๔๒,๑๙๔	๒๓๒,๗๙๒,๐๖๑	๒๐๒,๗๑๐,๙๔๕	๔๙๑,๗๐๕,๔๕๗	๔๘๖,๖๗๖,๕๔๙	๑,๕๖๑,๐๒๗,๒๐๖
๖. บ้านสร้าง,ซ่อมแซม/ ต่อเติมเสร็จ(หลัง)	๒,๒๔๖	๓,๑๒๓	๒,๓๙๒	๕,๖๑๔	๖,๐๗๖	๑๙,๔๕๑
๗. บ้านกำลังสร้าง, ซ่อมแซม/ต่อเติม (หลัง)	๑,๐๒๔	๑,๒๙๓	๒,๒๓๓	๖,๓๔๖	๖,๑๑๘	๑๗,๐๑๔
๘. การคืนทุน						
๘.๑ จำนวนตำบลที่มี แผนการคืนทุน	๒๒	๓๘	๓๙	๘๙	๖๖	๒๕๔
๘.๒ จำนวนตำบลที่มีการ คืนทุนแล้ว	๘	๒๒	๔	๑๙	๔๒	๙๕
๘.๓ เงินคืนทุนเข้า กองทุนตำบล (บาท)	๘๙๔,๓๘๒	๑,๓๘๑,๙๐๐	๒๒๑,๓๖๗	๑,๑๗๓,๒๙๐	๓,๕๙๗,๑๑๐	๗,๒๖๘,๐๔๙
๘.๔ บ้านซ่อมแซมต่อเติม จากเงินคืน (หลัง)	๓๒	๔๙	๘	๕๐	๑๒๘	๒๖๗

ผลกระทบจากการดำเนินการ

ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม ๒๕๕๔ ที่ผ่านมา โครงการได้จัดสรุปบทเรียนการทำงานโครงการในระดับจังหวัด และตำบล จำนวน ๒๑ ตำบล มีผู้เข้าร่วมทั้งหมดประมาณ ๑,๗๙๕ คน มีความคิดเห็นต่อผลการทำงานของโครงการในแง่มุมต่างๆ ดังนี้

ผลต่อคุณภาพชีวิต

บ้านมีความมั่นคงถาวร หลังเติมต้น ไม่ต้องกังวลเวลาฝนตก สามารถขยายให้สมาชิกทุกคนมีพื้นที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น

- คนยากจนมีโอกาสมีบ้านของตนเอง
- โครงการทำให้เกิดการจ้างงานในท้องถิ่น บางพื้นที่มีการจ้างงานมาทำงานก่อสร้างวันละ ๒๐๐-๓๐๐ บาท

ผลทางสังคม

- คนในชุมชนมีความร่วมมือกันมากขึ้น เพราะการทำงานโครงการ โดยเฉพาะเรื่องการช่วยกันสร้างบ้าน คนที่ได้รับประโยชน์จากโครงการเข้ามาช่วยทำงานส่วนรวมของชุมชนมากขึ้น
- รื้อฟื้นวัฒนธรรมการช่วยเหลือเกื้อกูลกันของสมาชิกในชุมชน โดยเฉพาะ

วัฒนธรรมดั้งเดิมเรื่องการช่วยเหลือกันสร้างบ้าน

- ชุมชนกับหน่วยงานต่างๆ ในท้องถิ่นมีความร่วมมือกันมากขึ้น เพราะการช่วยกันทำงานตามโครงการนี้ ตั้งแต่ขั้นตอนการสำรวจข้อมูลครัวเรือนผู้เดือดร้อนไปจนถึงการก่อสร้าง ทำให้เกิดมิตรภาพที่ดีระหว่างคณะกรรมการ ผู้นำท้องถิ่น หน่วยงานและประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ เป็นต้นทุนในการทำงานเรื่องอื่นๆ ต่อไป

ปัญหาอุปสรรค

- การบริหารจัดการวัสดุลำซำ ไม่ครบถ้วน หรือ ปริมาณและคุณภาพไม่ตรงตามที่ขอ
- สมาชิกบางรายไม่มีส่วนร่วม ไม่ให้ความร่วมมือ กับคณะกรรมการ เช่น ไม่เข้าร่วมประชุม ไม่ส่งเงินคินทุนตาม มติประชาคม
- สมาชิกบางรายไม่ค่อยช่วยเหลือตนเอง รอให้คนอื่นมาช่วย ต้องกระตุ้นให้สมาชิกมีจิตสำนึกว่าเจ้าของปัญหา ต้องช่วยเหลือตนเองก่อน
- การสื่อสารข้อมูลโครงการ หลักเกณฑ์การช่วยเหลือ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องอื่นๆ จากคณะกรรมการไปยังสมาชิกไม่ทั่วถึง ไม่ต่อเนื่อง ทำให้เกิดความเข้าใจผิดในบางเรื่อง
- งบประมาณที่สนับสนุนมีจำกัด ไม่เพียงพอที่จะ ให้การช่วยเหลือคนที่เดือดร้อนทั้งหมดในหมู่บ้าน
- ช่วงในชุมชนหรือท้องถิ่นมีไม่เพียงพอเนื่องจากก่อสร้างพร้อมๆ กัน และงบประมาณที่สนับสนุนน้อยเกินไป ไม่สามารถจ้างช่างมาช่วยทำงานได้ เนื่องจากหลายคนไม่มีทักษะ ในการสร้างบ้าน โดยเฉพาะแม่บ้านที่ไม่มีสามี คนชราที่ไม่มี คนดูแล
- การก่อสร้างบ้านบางหลังไม่ได้มาตรฐานเพราะไม่มี การติดตามดูแลอย่างใกล้ชิดจากเจ้าของและคณะกรรมการ
- การคินทุนในบางพื้นที่ยังไม่มีระบบการบริหาร จัดการที่ชัดเจน
- บางพื้นที่มีภัยธรรมชาติหรือติดฤดูฝน ทำให้การ

ก่อสร้างลำซำ ต้องวางแผนการก่อสร้างให้สอดคล้องกับฤดูกาล ของท้องถิ่น

ข้อเสนอต่อรัฐบาลในการบริหารโครงการแก้ปัญหาความเดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัย

ถ้ารัฐบาลจะจัดทำโครงการซ่อมสร้างที่อยู่อาศัยเพิ่มเติมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้หรือดำเนินการในพื้นที่อื่นๆ ควรดำเนินการดังนี้

- ๑.) งบประมาณในการช่วยเหลือสำหรับผู้ไม่มีบ้านเพื่อการ สร้างบ้านใหม่ ควรเป็น ๑๕๐,๐๐๐ บาท/ครัวเรือน การ ซ่อมแซมและต่อเติมเป็นไปตามสภาพความเสื่อมโทรม ของบ้าน ประมาณ ๕๐,๐๐๐-๘๐,๐๐๐ บาท/ครัวเรือน โดย ให้มีค่าตอบแทนช่างบางส่วนเพราะเจ้าของบ้านส่วนใหญ่ไม่มี ความรู้ทางช่าง
- ๒.) การบริหารจัดการโครงการให้ดำเนินการโดย คณะทำงานระดับตำบลที่มีองค์ประกอบจากหลายฝ่าย คือ ผู้นำชุมชน (ธรรมชาติ/ทางการ) ผู้นำศาสนา ผู้แทนกลุ่มคนที่ เดือดร้อน ผู้แทนองค์กรชุมชนหรือสภาองค์กรชุมชน โดยให้ ผู้แทนหน่วยงานที่ทำงานในพื้นที่เป็นที่ปรึกษา เงินสนับสนุน โอนตรงไปที่คณะทำงานชุดนี้
- ๓.) คณะทำงานตำบลเป็นผู้สำรวจข้อมูลผู้เดือดร้อน จัดเวทีประชาคมเพื่อตรวจสอบ รับรอง กำหนดกติกาการให้ ความช่วยเหลือ จัดทำโครงการเสนอของบประมาณ บริหาร จัดการการก่อสร้างร่วมกับ ผู้เดือดร้อน ติดตามประเมินผลและ

บริหารจัดการกองทุนที่มีการคืนทุน

๔.) วงเงินงบประมาณที่สนับสนุนประมาณ ๑,๐๐๐,๐๐๐ - ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท/ตำบล ให้เปล่าไปที่ชุมชน แต่ให้มีการคืนทุนไม่น้อยกว่า ๓๐% ของวงเงินอุดหนุน โดยให้คณะทำงานตำบลและที่ประชุมผู้เดือดร้อนชุดแรกกำหนด กติกาการคืนทุนตามความเหมาะสม แต่ไม่เกินเดือนละ ๕๐๐ บาท/คน เงินที่คืนกลับมาให้ใช้เพื่อแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยก่อน ถ้าในตำบลไม่มีปัญหาแล้วจึงนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น โดยเฉพาะเรื่องสวัสดิการชุมชน

องค์กรชุมชนบริหารจัดการโครงการที่อยู่อาศัยอย่างไรให้ประสบความสำเร็จ

การแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยแต่เดิมนั้นมีการดำเนินการโดยหลายหน่วยงานและมีลักษณะสำคัญ คือ หน่วยงานเจ้าของโครงการดำเนินโครงการเอง ชาวบ้านเป็นเพียง “ผู้รับประโยชน์” เวทีสรุปบทเรียนองค์กรชุมชนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานในส่วนของปัจจัยแห่งความสำเร็จ (Key Success Factor) ของโครงการนี้ซึ่งดำเนินการโดยองค์กรชุมชน มีดังนี้

๑.) การสื่อสารและความโปร่งใส ต้องชี้แจงรายละเอียดข้อมูลทุกอย่างของโครงการให้สมาชิกในชุมชนและผู้เดือดร้อนที่เข้าร่วมโครงการทราบ การทำงานด้วยความโปร่งใสในทุกขั้นตอนจะทำให้ไม่มีความขัดแย้งและไม่มีความร้องเรียนตามมา

๒.) กติกา มีกติกาในการดำเนินงานของโครงการ โดยคนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดและทุกคนต้องยึดถือข้อตกลงหรือกติกาที่กำหนดขึ้น ทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการ ผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชน การปรับเปลี่ยนกติกาต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ที่ช่วยกันร่างและลงมติให้ใช้กติกาดังกล่าว

๓.) คณะทำงานชุมชน เป็นกลไกสำคัญที่ทำหน้าที่บริหารโครงการในระดับชุมชน คณะทำงานต้องมีองค์ประกอบที่หลากหลายทั้งจากผู้นำธรรมชาติและผู้นำที่เป็นทางการ เป็นผู้ที่ได้รับความเชื่อถือจากคนในชุมชนทั้งในแง่ความซื่อสัตย์สุจริต ตัดสินปัญหาด้วยความเป็นธรรม มีความเสียสละ และมีทักษะในการทำงาน การบริหารจัดการ

๔.) การมีส่วนร่วม ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการทำงานทุกขั้นตอน โดยเฉพาะ ผู้เดือดร้อนจะต้องมีส่วนร่วมตั้งแต่การสำรวจข้อมูลในชุมชน การจัดเวทีประชาคม การร่างกฎกติกา การคำนวณค่าใช้จ่ายที่ต้องการ การตรวจนับวัสดุ การก่อสร้าง การติดตามตรวจสอบงานก่อสร้างของตนเองและช่วยของผู้อื่น เพราะแนวทางสำคัญของโครงการคือ เจ้าของโครงการ คือ เจ้าของปัญหา ไม่ฝากปัญหาและการ

แก้ไขปัญหาวีที่ผู้นำหรือคณะกรรมการ

๕.) การเชื่อมโยงกับทุกภาคี การทำงานของโครงการจะต้องเชื่อมโยงกับองค์กรชุมชนอื่นๆ ในตำบลและทุกภาคีที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น คือ องค์กรบริหารส่วนตำบล, สภาองค์กรชุมชน, กองทุนสวัสดิการชุมชน, อสม., กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน, สมาชิกอบต., ประธานสภา อบต., พัฒนาสังคมฯ, บัณฑิตอาสา, ผู้นำศาสนา, ประชาญ์ชาวบ้าน, เจ้าหน้าที่สถานีอนามัย, เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน, ทหาร ฯลฯ เป็นการระดมพลังจากทุกภาคส่วนมาช่วยชุมชนตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง ซึ่งจะทำให้การประสานงานในเรื่องต่างๆ ง่ายขึ้นเป็นอย่างมาก

๖.) การติดตามผล คณะทำงานต้องมีการติดตามผลการทำงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อดูความก้าวหน้าและแก้ปัญหาต่างๆ การติดตามดังกล่าวควรจัดเวทีที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้าร่วม เพื่อที่จะสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว เพราะคนที่เกี่ยวข้องอยู่กันอย่างพร้อมเพรียง

๗.) ความรวดเร็วในการทำงาน ชาวบ้านเบื่อหน่ายกับความล่าช้าของระบบราชการซึ่งนำไปสู่ความไม่เชื่อถือ ไม่ร่วมมือกับโครงการต่างๆ ต้องมีการแจ้งระยะเวลาการทำงานในแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจนและผลักดันการทำงานให้เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด ความล่าช้าจะนำไปสู่ข่าวลือที่ผิดพลาดคลาดเคลื่อนและการไม่ร่วมมือในการทำงานของโครงการ

การบริหารจัดการกองทุน

งบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลตามโครงการนี้เป็นงบประมาณให้เปล่า แต่เครือข่ายองค์กรชุมชนในห้าจังหวัดมีความเห็นร่วมกันว่า ควรจะมีการคืนเงินบางส่วนมาเข้ากองทุนของชุมชน เพื่อที่จะได้ให้การช่วยเหลือครัวเรือนที่เดือดร้อนอื่นๆ ต่อไป เพราะงบประมาณที่รัฐจัดสรรมาให้เห็นไม่เพียงพอที่จะช่วยเหลือทุกครัวเรือนตามบัญชีที่ผ่านเวทีประชาคม การคืนทุนจะเป็นการทำงานแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยของ

ตำบลได้อย่างยั่งยืน เพราะเงินที่คืนกลับมาจะเป็น กองทุนที่คืนอื่นๆ สามารถนำไปใช้ปรับปรุงที่อยู่อาศัย ได้ต่อไปแม้ว่าจะจบโครงการแล้วก็ตาม

จากตำบลที่มีการอนุมัติงบประมาณ ๒๕๔ ตำบล มีแผนการคืนเงินกลับเข้ากองทุนตำบล ๑๐๐% ทั้ง ๒๕๔ ตำบล แต่วงเงินงบประมาณการคืนทุน จะอยู่ในสัดส่วนที่แตกต่างกันไปไม่เกิน ๕๐% ของ งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนทั้งหมด การคืนทุน ส่วนใหญ่จะอยู่ที่ประมาณ ๑๐๐ - ๕๐๐ บาทต่อเดือน แต่ทุกตำบลจะมีกติกาว่าถ้าเป็นคนยากจน คนด้อย โอกาสคนพิการ ซึ่งมีมติร่วมของชุมชนในเวทีประชาคม เห็นร่วมกันว่าบุคคลเหล่านี้ไม่ต้องคืนทุน เป็นการให้เปล่า ซึ่งแต่ละตำบลจะกำหนดกติกาการคืนทุนตาม ความเหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน รวมทั้งเป็นการยอมรับข้อตกลงร่วมของสมาชิกชุมชน ทั้งในเรื่องสัดส่วนที่ต้องคืน อัตรา และระยะเวลาใน การคืนทุน ตลอดไปจนถึงการจัดสรรงบประมาณที่คืน มาแล้วให้กับครัวเรือนอื่นๆ ต่อไป

นับจากวันที่เริ่มต้นโครงการกลางปี ๒๕๕๒ จนถึงเดือนเมษายน ๒๕๕๔ ผู้รับผลประโยชน์โครงการ ได้เริ่มมีการคืนทุนแล้ว ๙๕ ตำบล มีเงินกองทุนที่คืน มาแล้วประมาณ ๗,๒๖๘,๐๔๙ บาท *

การคืนทุนของต.สะนอ อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี

นายอับดุลเลาะห์ วาแม ประธานโครงการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย ตำบลสะนอ เปิดเผยว่าทั้งตำบล มีทั้งหมด ๔ หมู่บ้านประชากรกว่า ๘๐๐ ครัวเรือน มีผู้ได้รับประโยชน์จากโครงการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยจำนวน ๑๒๔ ครัวเรือน ได้รับงบประมาณเพื่อการสร้างและต่อเติมที่อยู่อาศัย ทั้งหมด ๕.๔ ล้านบาท มีคณะกรรมการระดับตำบลบริหารจัดการ จำนวน ๒๕ คน ปัจจุบันบ้านสร้างเสร็จแล้ว คณะกรรมการและสมาชิกมี กติกาตกลงในการคืนทุนเข้ากองทุนของชุมชนทั้ง ๑๐๐% ทั้งนี้มีสมาชิก ๔ ครัวเรือน ได้รับการยกเว้นเรื่องการคืนเงิน เพราะเป็นหญิงหม้ายที่ต้อง ดูแลลูกๆในครอบครัวตามลำพัง โดยเฉลี่ยสมาชิกคืนทุนที่ ๓๐๐-๕๐๐ บาท/เดือน

ปัจจุบันมีเงินคืนเข้ากองทุนของชุมชนแล้วกว่า ๔๐๐,๐๐๐ บาท กองทุนของชุมชนใหม่นี้มีการบริหารจัดการงบประมาณเพื่อการแก้ปัญหา ที่อยู่อาศัย การจัดสวัสดิการ การดูแลเด็กกำพร้า การใช้เพื่อสาธารณะ ประโยชน์ การพัฒนาอาชีพ และการบริหารจัดการ ฯลฯ นายอับดุลเลาะห์ ระบุว่า ส่วนหนึ่งของเงินที่คืนทุนได้แก้ปัญหาที่อยู่อาศัยของสมาชิกใหม่ ไปแล้ว ๕ ครัวเรือน มีบ้านที่สร้างใหม่ ๒ หลัง บ้านที่ต่อเติม ๓ หลัง โดยมีกติกาว่า บ้านที่สร้างใหม่จะสนับสนุนงบประมาณไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท/หลัง ส่วนบ้านที่ต่อเติมสนับสนุนหลังละไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท

การคืนทุนของต.ตันหยงลิมอร์ อ.ระแงะ จ.นราธิวาส

นายอาดือนิง แกมะ ผู้นำชุมชนตำบลตันหยงลิมอร์ ระบุว่า ใน ตำบลมีหมู่บ้าน ๘ หมู่บ้าน มีประชาชนที่เข้าร่วมและรับประโยชน์จาก โครงการ ๓ หมู่บ้าน จำนวน ๑๒๓ ครัวเรือน ได้รับงบประมาณเพื่อการ สร้างและซ่อมแซมที่อยู่อาศัยจำนวน ๔.๐๕ ล้านบาท การทำงานในพื้นที่ ใช้การประชุมและเวทีประชาคม เพื่อสื่อสารสร้างความเข้าใจกับชาวบ้าน และหน่วยงานในท้องถิ่น โดยมีคณะกรรมการระดับตำบลจำนวน ๑๑ คน ทำหน้าที่บริหารจัดการในทุกเรื่อง โดยมีกติกาข้อตกลงร่วมกับสมาชิกใน เรื่องการคืนทุนเหมือนพื้นที่อื่นๆ คือการคืนทุน ทั้ง ๑๐๐% ปัจจุบันได้เริ่ม คืนทุนมาแล้ว รวมจำนวนกว่า ๑๐๐,๐๐๐ บาท โดยคืนเดือนละ ๓๓๐ บาท/ครัวเรือน หรือเดือนไหนที่บางครอบครัวมีรายได้มากกว่าปกติก็จะ คืนได้เยอะ ทั้งนี้มีข้อยกเว้นการคืนทุนให้กับสมาชิก ๕ ครัวเรือน ซึ่งเป็น คนชราและพิการ อะดิงันท์ เล่าว่า การทำงานในพื้นที่ที่มีความเครียดบ้าง เหมือนกัน บางคนหาว่าเราสร้างกระแส หรือสงสัยว่าเราจะเล่นการเมือง หรือเปล่า การแก้ปัญหาต่างๆจึงใช้เวทีประชาคมตลอด เพราะทำให้คน ส่วนใหญ่เข้าใจและไว้วางใจ ดังเช่น เงินที่คืนมา เราได้นำไปสนับสนุนการ ต่อเติมบ้านให้สมาชิกใหม่แล้ว ๒ รัายๆละ ๒๐,๐๐๐ บาท และชาวบ้านที่นี้ ส่วนใหญ่มีรายได้จากสวนยางพารา จึงไม่ค่อยมีปัญหาในการคืนทุน

ข้อเสนอ การปฏิรูป โครงสร้างอำนาจ

□ โดย คณะกรรมการปฏิรูป

ความเหลื่อมล้ำในความสัมพันธ์ทางอำนาจนับเป็นปัญหาใหญ่ที่สุดอย่างหนึ่งของประเทศไทย และเป็นต้นตอให้เกิดของปัญหาสำคัญอื่นๆอีกหลายเรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือปัญหาความไม่เป็นธรรมในสังคม

ความสัมพันธ์ทางอำนาจมีหลายแบบ และถูกค้ำจุนไว้ด้วยโครงสร้างทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ แต่เมื่อกล่าวอย่างถึงที่สุดแล้ว โครงสร้างอำนาจที่มีพลังสูงสุดและส่งผลกำหนดต่อโครงสร้างอำนาจอื่นทั้งปวงคือโครงสร้างอำนาจรัฐ

ด้วยเหตุดังนี้ การปรับสมดุลหรือการลดความเหลื่อมล้ำในความสัมพันธ์ทางอำนาจ จึงจำเป็นต้องอาศัยการปฏิรูปโครงสร้างอำนาจของรัฐ ซึ่งประกอบด้วยกลไกการปกครองต่างๆ เราจำเป็นต้องจัดระเบียบกลไก

เหล่านี้เสียใหม่ เพื่อให้ประชาชนทุกหมู่เหล่าสามารถเข้าถึงอำนาจได้อย่างเท่าเทียมกัน

ตลอดระยะเวลาประมาณ ๑๒๐ ปีที่ผ่านมา ระเบียบอำนาจของรัฐไทยถูกจัดโครงสร้างไว้ในลักษณะรวมศูนย์ที่ส่วนกลาง ทั้งนี้ โดยมีรัฐบาลเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของระบบบริหารราชการแผ่นดินอันประกอบด้วยกระทรวงทบวงกรมซึ่งมีกิ่งก้านสาขาครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ และมีอำนาจบริหารจัดการสังคมในทุกขอบเขตทุกปริมณฑล

แน่ละ เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่าระบอบการปกครองแบบรวมศูนย์ดังกล่าวเคยมีคุณูปการใหญ่หลวงในการปกป้องแผ่นดินไทยให้รอดพ้นจากลัทธิล่าอาณานิคม อีกทั้งมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเป็นปึกแผ่นของ

ประเทศไทยช่วงระยะผ่านจากสังคมจารีตสู่สมัยใหม่

อย่างไรก็ดี เราคงต้องยอมรับด้วยเช่นกันว่าเมื่อเวลาผ่านไปนานนับศตวรรษ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจการเมืองและสังคมได้ทำให้การบริหารจัดการประเทศแบบสั่งการจากข้างบนลงมากลายเป็นเรื่องไร้ประสิทธิภาพไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่สลับซับซ้อนขึ้น กระทั่งในหลายๆ กรณีได้กลายเป็นเหตุแห่งปัญหาเสียเอง

ที่สำคัญคือ การที่อำนาจรัฐกระจุกตัวอยู่ตรงศูนย์กลางย่อมทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างเมืองหลวงกับเมืองอื่นอย่างมากมาโดยตลอด ซึ่งก็ทำให้ไม่สามารถเปิดพื้นที่ทางการเมืองได้เพียงพอสำหรับประชาชนที่นับวันยิ่งมีความหลากหลายกระจายเหล่า สภาพเช่นนี้ส่งผลให้เกิด

ความไม่เป็นธรรมในหลายๆด้าน ซึ่งมักนำไปสู่ความไม่พอใจทางการเมือง

นอกจากนี้ โครงสร้างอำนาจที่ถือเอารัฐเป็นตัวตั้งและสังคมเป็นตัวตาม ยังเป็นอุปสรรคสำคัญของการพัฒนาประชาธิปไตย เพราะมันทำให้การเติบโตของประชาสังคมที่จะทำหน้าที่ควบคุมกำกับรัฐเป็นไปได้ยาก ประชาชนพลเมืองจำนวนมากถูกทำให้เคยชินกับความเฉื่อยเนือยเรื่องส่วนรวม บ่มเพาะความคิดหวังพึ่ง และขยายตลาดกลัวที่จะแสดงพลังของตน

ในอีกด้านหนึ่ง การควบคุมบ้านเมืองโดยศูนย์อำนาจที่เมืองหลวงได้ทำให้ท้องถิ่นอ่อนแอ ประชาชนอ่อนแอ กระทั่งดูแลตัวเองไม่ได้ในหลายๆกรณี โครงสร้างการปกครองแบบสั่งการจากเบื้องบนได้มีส่วนทำลายอัตลักษณ์ของท้องถิ่นในหลายที่หลายแห่ง ผู้คนในท้องถิ่นต้องสูญเสียทั้งอำนาจในการจัดการชีวิตตัวเอง สูญเสียทั้งศักดิ์ศรี และความภาคภูมิใจในวิถีวัฒนธรรมของตน

ยังไม่ต้องเอ่ยถึงว่าการดำเนินแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมด้วยวิธีกำหนดนโยบายจากส่วนกลาง โดยเพิกเฉยต่อความเรียกร้องต้องการของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น ก็ยิ่งส่งผลให้ท้องถิ่นไร้อำนาจในการจัดการเรื่องปากท้องของตน กระทั่งเข้าไม่ถึงทรัพยากรที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ

เมื่อสังคมถูกทำให้อ่อนแอ ท้องถิ่นถูกทำให้อ่อนแอ และประชาชน

จำนวนมากถูกทำให้อ่อนแอ ปัญหาที่ป้อนกลับมายังศูนย์อำนาจจึงมีปริมาณท่วมท้น การที่กลไกแก้ปัญหาในระดับล่างมีไม่พอ ทำให้รัฐบาลทุกรัฐบาลล้วนต้องเผชิญกับสภาวะข้อเรียกร้องที่ล้นเกินจากทุกภาคส่วนของสังคม ซึ่งยิ่งทำให้ขาดทั้งประสิทธิภาพและเสถียรภาพในการทำงาน

สถานการณ์ดังกล่าวได้ถูกซ้ำเติมให้เลวลงด้วยเงื่อนไขของยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีระบบเศรษฐกิจแบบไร้พรมแดน เป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญ ระบบการค้าเสรีและการลงทุนเสรีทำให้รัฐไทยมีอำนาจลดลงในการบริหารจัดการเศรษฐกิจ ขณะที่กลไกตลาดกลับมีอำนาจมากขึ้นในการกำหนดชะตากรรมของประชาชน

การที่รัฐไทยยังคงรวมศูนย์อำนาจบังคับบัญชาสังคมไว้อย่างเต็มเปี่ยม แต่กลับมีอำนาจน้อยลงในการปกป้องสังคมไทยจากอิทธิพลข้ามชาติ และมีอำนาจน้อยลงในการดูแลทุกข์สุขของประชาชนนั้น นับเป็นภาวะวิกฤติที่คุกคามชุมชนท้องถิ่นต่างๆเป็นอย่างยิ่ง เพราะทำให้ประชาชนในท้องถิ่นแทบจะป้องกันตนเองไม่ได้เลย เมื่อต้องเผชิญกับผู้ประกอบการรายใหญ่ที่มีทุนมากกว่า มีเทคโนโลยีสูงกว่าหรือมีระบบบริหารจัดการที่เหนือกว่าอย่างสิ้นเชิง

ด้วยเหตุผลทั้งหลายทั้งปวงนี้ การปฏิรูปโครงสร้างอำนาจ ด้วยการโอนอำนาจการบริหารจัดการตนเองไป

ให้ท้องถิ่นจึงกลายเป็นความจำเป็นเร่งด่วน และนับเป็นการปรับสมดุลของประเทศครั้งสำคัญ เพื่อให้สอดคล้องกับเงื่อนไขและสถานการณ์ของยุคสมัยที่แปรเปลี่ยนไป

อย่างไรก็ตาม การกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่นจะต้องไม่ใช่เป็นแค่การถ่ายโอนอำนาจจากองค์กรปกครองใหญ่สู่องค์กรปกครองเล็ก หรือเป็นเพียงการสร้างระบบรวมศูนย์อำนาจขึ้นมาในท้องถิ่นต่างๆ แทนการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ศูนย์กลาง หากจะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการลดอำนาจรัฐ และเพิ่มอำนาจประชาชนโดยรวมด้วย

เช่นนี้แล้ว หลักการเบื้องต้นของการกระจายอำนาจคือการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นสามารถจัดการชีวิตและชุมชนของตนเองได้มากขึ้น โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนและการพัฒนาคุณภาพชีวิต การตัดสินใจ และการอนุมัติ/อนุญาตให้มีการดำเนินการใดๆในท้องถิ่นที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน

ขณะเดียวกัน การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นจะต้องสอดคล้องไปกับการส่งเสริมให้ใช้ประชาธิปไตยทางตรงในการตัดสินใจ และการบริหารจัดการด้านต่างๆในสังคม นอกเหนือจากการอาศัยระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน อันเป็นรูปแบบหลักอยู่ในปัจจุบัน

แน่นอน การปฏิรูปโครงสร้างอำนาจในทิศทางนี้ ย่อมนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงบทบาทและอำนาจหน้าที่ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ชุมชนท้องถิ่น ภาคเอกชนภาคประชาชนหรือภาคประชาสังคม หากเราต้องการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย ก็ย่อมเลี่ยงไม่พ้นที่จะต้องจัดความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างภาคส่วนต่างๆของสังคมไทยอย่างลึกซึ้งถึงราก

อีกทั้งจำเป็นต้องมีการปรับฐานความคิดเรื่องอำนาจจากความสัมพันธ์แนวตั้งเป็นแนวราบมากขึ้น

ดังนั้น ท้องถิ่นตามแนวทางปฏิรูปโครงสร้างอำนาจดังกล่าว จึงไม่ได้หมายถึง อปท.เพียงอย่างเดียว หากยังรวมถึงชุมชน ประชาชนและภาคประชาสังคมของแต่ละพื้นที่ไว้อย่างแยกไม่ออก การเพิ่มอำนาจให้ชุมชนเพื่อบริหารจัดการตนเองจะต้องเป็นส่วนสำคัญของการปฏิรูปโครงสร้างอำนาจตั้งแต่ต้น และอำนาจของ อปท.ที่จะได้รับการถ่ายโอนเพิ่มขึ้นจากรัฐบาลจะต้องถูกกำกับและตรวจสอบโดยประชาชนในชุมชนหรือภาคประชาสังคมในท้องถิ่นได้ในทุกขั้นตอน โดยมีทั้งโครงสร้างและกระบวนการรองรับอย่างชัดเจน

กล่าวอีกแบบหนึ่งก็คือ การปฏิรูปโครงสร้างอำนาจควรต้องเป็นกระบวนการเดียวกันกับการขยายและพัฒนาระบบประชาธิปไตย โดยมีเจตจำนงอยู่ที่การปลดปล่อยพลังสร้างสรรค์ของประชาชนในท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งประกอบส่วนขึ้นเป็นองครวมของประชาชนทั้งประเทศ

จากแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น คณะกรรมการปฏิรูปจึงมีข้อเสนอดังต่อไปนี้

๑. การกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่น

๑.๑ บทบาทของรัฐบาลและท้องถิ่น เพื่อความสงบเรียบร้อยและเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ รัฐบาลยังคงมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการต่างประเทศ การป้องกันประเทศ การดูแลความสงบเรียบร้อยของสังคมภาพรวม การจัดการสาธารณสุขขนาดใหญ่ การบริหารเศรษฐกิจมหภาค การดำเนินกระบวนการในระบอบยุติธรรม และการจัดให้มีระบบสวัสดิ-

การพื้นฐานสำหรับประชาชนในประเทศ เป็นต้น ขณะที่ท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วยประชาชน องค์กรชุมชน องค์กรประชาสังคม คณะกรรมการประชาสังคม ประจำท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งในระดับจังหวัดและระดับต่ำกว่าจังหวัด ควรมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างเต็มที่ในการพัฒนาท้องถิ่น การรักษาความสงบ การคุ้มครองชีวิตและทรัพย์สินในท้องถิ่น และการให้บริการพื้นฐานแก่ประชาชน ไม่ว่าจะเป็น การศึกษา การแพทย์และสาธารณสุข ศาสนธรรม ศิลปวัฒนธรรม การพัฒนาทางหลวงชนบท การดูแลรักษาและใช้ประโยชน์ทรัพยากร การส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ การพัฒนาแหล่งน้ำชลประทาน การพัฒนาฝีมือแรงงาน หรือบริการอื่นๆ ในจังหวัดและในท้องถิ่น

บทบาทของรัฐบาลในการกำกับดูแลการบริหารจัดการท้องถิ่น ควรมีเท่าที่จำเป็น เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นและประโยชน์ของประเทศชาติเท่านั้น และรัฐบาลต้องไม่ใช้อำนาจเข้าไปแทรกแซงหรือยับยั้งการบริหารจัดการท้องถิ่น หรือถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น

ดังนั้น การปฏิรูปโครงสร้างอำนาจจึงจำเป็นต้องถอดสายอำนาจบัญชาการของรัฐบาล ที่เข้าไปแทรกแซงการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นอำนาจในการพิจารณาอนุมัติ/อนุญาต อำนาจในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น อำนาจในการยับยั้งข้อบัญญัติของท้องถิ่น หรืออำนาจในการถอดถอนผู้บริหารและสภาท้องถิ่น

เนื่องจากราชการส่วนภูมิภาคเป็นสายอำนาจบัญชาการที่สำคัญของรัฐบาล ซึ่งสามารถเข้าไปแทรกแซงหรือทับซ้อนกับอำนาจในการจัดการตนเองของท้องถิ่น ดังนั้น จึงเสนอให้ยุบเลิก

ราชการส่วนภูมิภาค โดยปรับบทบาทของหน่วยราชการในระดับจังหวัดให้เหลือเพียง ๓ รูปแบบคือ

(ก) สำนักงานประสานนโยบาย หรือ สำนักงานบริการทางวิชาการ เช่น ศูนย์วิจัยข้าว สถานีประมง ศูนย์วิจัยมลพิษสิ่งแวดล้อม เป็นต้น เพื่อสนับสนุนการทำงานของส่วนกลางหรือท้องถิ่น

(ข) สำนักงานสาขาของราชการส่วนกลาง เฉพาะในภารกิจที่รัฐบาลเป็นผู้ดำเนินการเอง เช่น การจัดเก็บภาษีรายได้และภาษีมูลค่าเพิ่ม การจัดทำหนังสือเดินทาง เป็นต้น และ

(ค) สำนักงานตรวจสอบและเสนอแนะการบริหารจัดการท้องถิ่น

ส่วนภารกิจอื่นๆ ในการให้บริการของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในระดับจังหวัด ให้ยกเป็นอำนาจในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองท้องถิ่นในระดับจังหวัดและระดับต่ำกว่าจังหวัด

๑.๒ รูปแบบของการบริหารจัดการและการปกครองส่วนท้องถิ่น

การบริหารจัดการตนเองของท้องถิ่นประกอบด้วย ๒ กลไกหลัก กลไกแรกเป็นการบริหารจัดการตนเองของชุมชน และประชาชนในท้องถิ่นด้วยรูปแบบและกลไกแบบประชาสังคม ซึ่งมีอยู่แต่ดั้งเดิมและหลากหลายในแต่ละพื้นที่ สอดประสานกับกลไกที่สองคือการบริหารราชการหรือการปกครองท้องถิ่น ซึ่งได้รับการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่จากรัฐบาล ผู้บริหารและสภาท้องถิ่น ซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชน เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่บริหารราชการ ในฐานะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเช่นเดิม แต่องค์กรปกครองท้องถิ่นจะต้องรับรองและสนับสนุนบทบาทของชุมชนและภาคประชาสังคมในการมีส่วนร่วมบริหารราชการและการจัดบริการต่างๆ ภายในท้องถิ่น ยิ่งไปกว่านั้น ในการตัดสินใจที่มีผลสำคัญต่อการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น และต่อ

คุณภาพชีวิตของประชาชน ยังจำเป็นต้องสร้างความสัมพันธ์แบบใหม่ระหว่างองค์กรปกครองท้องถิ่นและชุมชน ผ่านทางคณะกรรมการประชาสังคม ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนจากองค์กรชุมชน องค์กรอาชีพ องค์กรศาสนา หรือองค์กรประชาสังคมอื่นๆ เพื่อช่วยให้เกิดการปรึกษาหารือและต่อรองร่วมกัน รวมถึงเชื่อมโยงการบริหารราชการที่ผ่านตัวแทนในระบบประชาธิปไตยกับการใช้อำนาจการตัดสินใจโดยตรงของประชาชน อันเป็นประชาธิปไตยโดยตรง เช่น การลงประชามติ หรือการลงลายมือชื่อเพื่อยับยั้งการตัดสินใจขององค์กรปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นจะแบ่งเป็น ๒ ระดับ โดยให้องค์กรบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้บริหารท้องถิ่นในระดับจังหวัดและให้เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้บริหารท้องถิ่นในระดับต่ำกว่าจังหวัด

ในอนาคตควรยกระดับองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีอยู่ให้เป็นเทศบาล ทั้งนี้ ในการยกระดับดังกล่าวควรคำนึงถึงขนาดหรือจำนวนประชากรที่เหมาะสมต่อการให้บริการที่ดีและมีประสิทธิภาพ และคำนึงถึงรูปแบบการเลือกตั้งผู้บริหารและสภาท้องถิ่น ที่จะไม่ให้เกิดความได้เปรียบหรือเสียเปรียบระหว่างชุมชนที่อยู่ในเขตเมือง และชุมชนในเขตชนบท (ซึ่งอาจมีจำนวน

ประชากรน้อยกว่าในเขตเมือง)

๑.๓ ขอบเขตอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การกำหนดขอบเขตอำนาจที่เหมาะสมของท้องถิ่น จะพิจารณาจากอำนาจในการจัดการทรัพยากรและกลไกที่จำเป็นในการสร้างความเป็นธรรมในสังคมใน ๔ มิติ คือ

- **มิติการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** ท้องถิ่นต้องมีอำนาจในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์ของคนในท้องถิ่น รวมถึงการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติ และการจัดหาและการจัดสรรที่ดินเพื่อการทำกิน เพื่อที่อยู่อาศัยและเพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น ขณะเดียวกันก็ต้องรับรองและขยายบทบาทและสิทธิของชุมชน/ประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นบทบาทที่มีอยู่เดิม เช่น การจัดการป่าชุมชน การจัดการเหมืองฝาย การคุ้มครองพื้นที่ชุ่มน้ำและประมงชายฝั่ง หรือบทบาทที่จะมีเพิ่มเติมขึ้นในอนาคต เช่น การจัดการสวนหรือพื้นที่สาธารณะใน เขตเมือง เป็นต้น

- **มิติการจัดการเศรษฐกิจ** ท้องถิ่นต้องมีบทบาทในการสนับสนุนการประกอบอาชีพของประชาชน และการสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร การคุ้มครองและพัฒนาฝีมือแรงงาน การคุ้มครองและ

พัฒนาระบบสวัสดิการชุมชน การสนับสนุนตลาดและการแลกเปลี่ยนภายในท้องถิ่น และการป้องกันการผูกขาด และการค้าที่ไม่เป็นธรรม รวมถึงท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจในการจัดเก็บภาษีและรายได้เพิ่มขึ้น และสนับสนุนให้เกิดการระดมทุนและจัดตั้งกองทุนต่างๆ ในท้องถิ่นและชุมชน

- **มิติการจัดการสังคม** ท้องถิ่นต้องเข้ามามีบทบาทร่วมกับชุมชนและภาคประชาสังคมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมภูมิปัญญา และจิตวิญญาณของชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น รวมถึงต้องมีบทบาทร่วมกับชุมชนและประชาชนในการจัดการศึกษา การสร้างเสริมสุขภาพ การคุ้มครองชีวิตและทรัพย์สินและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะประชาชนผู้ด้อยสิทธิและโอกาส

- **มิติการจัดการทางการเมือง** ท้องถิ่นต้องมีอำนาจในการตัดสินใจและการวางแผนพัฒนา ซึ่งสามารถกำหนดอนาคตของตนเอง ร่วมกับชุมชนและภาคประชาสังคมในท้องถิ่น รวมถึงควรมีบทบาทและอำนาจร่วมกับชุมชนและภาคประชาสังคมในการดูแลรักษาความสงบพื้นฐานในพื้นที่ของตน เช่น การจัดการจราจร หรือการใกล้เคียงข้อพิพาท เป็นต้น

องค์กรปกครองท้องถิ่น ทั้งในระดับจังหวัด (หรือ อบจ.) และระดับต่ำกว่าจังหวัด (เทศบาลหรือ อบต.) ต้องมีบทบาทและอำนาจในการแก้ไขปัญหาและแก้ไขข้อขัดแย้งต่างๆ ในพื้นที่ ร่วมกับชุมชน และภาคประชาสังคมในพื้นที่ โดยไม่ต้องเผื่อารการแก้ไขปัญหาจากรัฐบาล เช่น การจัดการสาธารณภัย การแก้ไข ข้อพิพาทกรณี

ป่าไม้ที่ดิน การปิดเปิดเขื่อนและประตูระบายน้ำ หรือการปฏิรูปที่ดิน เป็นต้น นอกจากนี้ ท้องถิ่นควรมีบทบาทหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสาธารณสุขอย่างเป็นระบบ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยยึดหลักความเป็นธรรมระหว่างท้องถิ่น ทั้งในด้านการรับภาระการแก้ปัญหาและการชดเชยเยียวยา

๑.๔ การเสริมอำนาจในการจัดการตนเองของท้องถิ่น

เพื่อสนับสนุนให้ท้องถิ่นมีอำนาจในการบริหารจัดการตนเองได้ดีขึ้น จำเป็นต้องเสริมอำนาจของท้องถิ่น โดยเฉพาะอำนาจทางการคลังและอำนาจในการบริหารจัดการบุคลากร

ในแง่การคลัง ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนมากยังคงต้องพึ่งพาเงินอุดหนุนจากรัฐบาล ทำให้ขาดความคล่องตัวในการบริหารจัดการและไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างที่ควรจะเป็น ยิ่งไปกว่านั้น การพึ่งพาเงินอุดหนุนจากรัฐบาลยังทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีความรับผิดชอบต่อภาระการดำเนินงานจากรัฐบาลเพื่อที่จะได้รับงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงาน มากกว่าที่จะมีความพร้อมรับผิดชอบต่อประชาชนผู้เสียภาษีในพื้นที่โดยตรง

ดังนั้น เพื่อสนับสนุนให้เกิดความเป็นอิสระในการบริหารจัดการของท้องถิ่นมากขึ้น รัฐบาลควรถ่ายโอนอำนาจการจัดเก็บภาษีให้แก่ท้องถิ่นมากขึ้น (เช่น ภาษีที่ดิน ภาษีสิ่งแวดล้อม) หรือแบ่งสรรสัดส่วนภาษีที่ส่วนกลางจัดเก็บให้แก่ส่วนท้องถิ่นมากขึ้น เช่น เพิ่มสัดส่วนภาษีมูลค่าเพิ่มที่ท้องถิ่นได้รับจากร้อยละ ๑๐ (หรือร้อยละ ๐.๗ ของมูลค่าเพิ่ม) เป็นร้อยละ ๓๐ (หรือร้อยละ ๒.๑ ของมูลค่าเพิ่ม) ขณะเดียวกัน ท้องถิ่นก็ควรมีอำนาจโดยชอบธรรมในการใช้มาตรการทางภาษี ในการสนับสนุนการดำเนินนโยบายของตน

ในขอบเขตที่เหมาะสมและเป็นธรรม เช่น การเพิ่มอัตราภาษียานพาหนะเพื่อสนับสนุนนโยบายการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในจังหวัด หรือการลดหย่อนภาษีสำหรับผู้ลงทุนหรือสนับสนุนการสร้างพื้นที่สีเขียวหรือพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเยาวชน เป็นต้น

รัฐบาลควรใช้งบประมาณของรัฐบาล (เงินส่วนของรัฐไม่ใช่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) มาจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนทั่วไป ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมุ่งอุดหนุนให้เกิดการลดความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ต่างๆ ในประเทศ (ตัวอย่างเช่น เกณฑ์ในการจัดสรรงบประมาณเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ที่คณะกรรมการปฏิรูปเสนอ ๑) รายละเอียด ดูในเอกสาร ภาคผนวก ข : ข้อเสนอการสร้างความเป็นธรรมในระบบงบประมาณเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ของคณะกรรมการปฏิรูป และไม่ควรมีเงื่อนไขในการใช้งบประมาณกำกับไปด้วย สำหรับในกรณีที่รัฐบาลมีนโยบายและงบประมาณสนับสนุนที่เฉพาะเจาะจงก็ให้ใช้เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ และควรถือว่างบประมาณดังกล่าวเป็นงบประมาณของรัฐบาล มิใช่บังคับโดยทางอ้อมให้นับเป็นงบประมาณของท้องถิ่นเช่นดังปัจจุบัน ท้องถิ่นต้องมีอำนาจในการจัดการระบบการคลังของตน เช่น การลงทุน การกู้ยืม การร่วมทุน และการจัดตั้งกองทุน เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการกิจของท้องถิ่นและเสริมหนุนความเข้มแข็งของชุมชน

ในแง่บุคลากร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องสามารถพัฒนาระบบและรูปแบบการบริหารบุคลากรที่เหมาะสมสำหรับท้องถิ่น เช่น การคัดเลือกบุคลากรและระบบแรงจูงใจที่เอื้ออำนวยให้บุคลากรที่มีความสามารถ และบุคลากรในท้องถิ่นได้เข้ามาทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือการให้ชุมชนและประชาชนได้มีส่วนร่วมในการประเมิน

ผลงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบุคลากรภายในท้องถิ่น เป็นต้น

ในด้านเศรษฐกิจ แนวโน้มทั่วไปคือ การค้าและการลงทุนในโลกมีลักษณะไร้พรมแดนมากขึ้น เนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์ ขณะเดียวกันอำนาจของรัฐในการบริหารจัดการเศรษฐกิจก็ลดลง ทำให้ผู้ประกอบการที่มีทุนมากกว่า มีเทคโนโลยีสูงกว่าหรือมีการบริหารจัดการที่ดีกว่าจะเป็นผู้ได้เปรียบ นานาประเทศจึงหันมาให้อำนาจท้องถิ่น ในการปกป้องคุ้มครอง และสนับสนุนการปรับตัวของประชาชนในทางเศรษฐกิจและสังคมมากขึ้น

ดังนั้น นอกจากการเสริมอำนาจทางการคลังและทางด้านบุคลากร จึงควรจัดระบบให้ท้องถิ่นมีอำนาจมากพอที่จะสามารถป้องกันและแก้ไขความเสียหายหรือเสียเปรียบอันเกิดจากกระแสโลกาภิวัตน์ในทุกมิติ ทั้งทางเศรษฐกิจและทางสังคม ไม่ว่าจะความเสียหายหรือความเสียหายเปรียบนั้น จะเป็นผลแห่งการทำสัญญาระหว่างประเทศหรือไม่ก็ตาม

๑.๕ ความสัมพันธ์ในการบริหารจัดการท้องถิ่น

แม้ว่าการบริหารจัดการตนเองของท้องถิ่นจะเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปโครงสร้างอำนาจ แต่ในยุคสมัยที่มีเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อม มีความซับซ้อนและมีความเชื่อมโยงข้ามท้องถิ่น ข้ามภูมิภาค หรือแม้กระทั่งข้ามชาติ มากขึ้นเรื่อยๆ การสร้างความสัมพันธ์ในการบริหารจัดการท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก คณะกรรมการปฏิรูปเห็นว่า การสร้างระบบความสัมพันธ์ที่สร้างสรรค์และจำเป็นต่อการบริหารจัดการตนเองของท้องถิ่นมีอยู่ด้วยกัน ๓ ส่วนคือ

๑.๕.๑ ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น

เมื่อรัฐบาลได้ให้อำนาจแก่ท้องถิ่นในการบริหารจัดการตนเอง รวมถึงการกำหนดแนวทางการพัฒนาให้แก่ท้องถิ่นมากขึ้นแล้ว บทบาทในการกำหนดนโยบายการพัฒนาต่างๆ จึงควรเป็นของท้องถิ่นมากขึ้น หน่วยราชการควรทำหน้าที่เป็นหน่วยงานทางวิชาการ ซึ่งเสนอทางเลือกในการจัดการ และแก้ไขปัญหาต่างๆ แก่ท้องถิ่น แต่มีใช้ตัดสินใจหรือดำเนินการแทน หากหน่วยงานส่วนกลางเห็นว่ามีคามจำเป็นที่จะต้องแนะนำทิศทางเชิงนโยบายต่อท้องถิ่นอย่างจริงจัง หน่วยงานก็ยังสามารถดำเนินการผ่านทางกลไกการสนับสนุนงบประมาณของส่วนกลางที่มีการกำหนดเป้าหมายการดำเนินการที่ชัดเจน เพื่อโน้มน้าวให้นโยบายท้องถิ่นเป็นไปในทิศทางที่รัฐบาลหรือหน่วยงานเห็นว่าเหมาะสม สำหรับการวางแผนการพัฒนาพื้นที่ (เช่น แผนพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคใต้ หรือการให้สัมปทานเพื่อพัฒนาเหมืองแร่) รัฐบาลก็ยังคงนำเสนอทิศทางการวางแผนต่อท้องถิ่นต่างๆ ได้ แต่การตัดสินใจจะต้องมาจากท้องถิ่น ชุมชน และประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้น รัฐบาลจึงจำเป็นต้องประสานงานกับท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด และต้องเคารพในการตัดสินใจของท้องถิ่น ที่อาจกำหนดทิศทางการพัฒนาในพื้นที่ของตน ซึ่งแตกต่างไปจากแนวทางที่รัฐบาล

กำหนดไว้ก็เป็นได้ ทั้งนี้ รวมถึงการทำข้อตกลงการค้าหรือข้อตกลงทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบทางลบต่อคุณภาพชีวิตและการพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่น รัฐบาลควรปรึกษาหารือกับท้องถิ่น ก่อนที่จะมีการทำข้อตกลงกับต่างประเทศ เพื่อป้องกันผลทางลบที่จะเกิดขึ้นกับท้องถิ่นและชุมชน แต่หากมีผลกระทบเกิดขึ้น ท้องถิ่นควรมีอำนาจและกลไกที่สามารถแก้ไขบรรเทา และเยียวยาผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อเป็นเช่นนี้ สิ่งจำเป็นในอนาคตคือ การพัฒนารูปแบบการประสานงานระหว่างรัฐบาลกับท้องถิ่น โดยอาจใช้รูปแบบการทำข้อตกลงร่วมกัน ในการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการของแต่ละท้องถิ่น หรือการมีคณะกรรมการประสานงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่น (ซึ่งจะต้องมีผู้แทนชุมชนหรือภาคประชาสังคมในสัดส่วนที่เหมาะสม) และสำนักงานประสานงานนโยบายประจำจังหวัด เพื่อประสานงานระหว่างส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่น

ในกรณีที่รัฐบาลจำเป็นต้องกำหนดให้ท้องถิ่นปฏิบัติตาม เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติเป็นส่วนรวม รัฐบาลสามารถดำเนินการได้ตามขอบเขตอำนาจที่ระบุไว้โดย

พระราชบัญญัติเท่านั้น เช่น การจัดการภัยพิบัติฉุกเฉิน

ในกรณีที่เกิดข้อพิพาทระหว่างรัฐบาลกับองค์กรปกครองท้องถิ่น ก็ให้ใช้ระบบอนุญาโตตุลาการ (ตามข้อตกลงร่วมกัน) ในการไกล่เกลี่ยเป็นลำดับแรก แต่หากยังไม่สามารถตกลงกันได้ ก็จะต้องนำความขึ้นสู่ศาลปกครอง (ซึ่งมีการจัดตั้งแผนกคดีท้องถิ่นเป็นการเฉพาะ) โดยที่รัฐบาลจะต้องไม่มีอำนาจในการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงดังเช่นที่ผ่านมา

๑.๕.๒ ความสัมพันธ์ระหว่างท้องถิ่น

ในสภาพความเป็นจริงท้องถิ่นแต่ละแห่งมิได้ดำรงอยู่อย่างเป็นเอกเทศ หรือมีเฉพาะความสัมพันธ์กับราชการส่วนกลางโดยตรงเท่านั้น ท้องถิ่นแต่ละแห่งต้องอยู่ร่วมกับท้องถิ่นอื่นๆ ในพื้นที่หรือในระบบนิเวศวัฒนธรรมหรือในเงื่อนไขที่สัมพันธ์กัน การตัดสินใจและการดำเนินการของท้องถิ่นจึงต้องขึ้นอยู่กับความร่วมมือและการต่อรองระหว่างท้องถิ่น การปฏิรูปโครงสร้างอำนาจมิได้หมายถึงการสร้างอำนาจของท้องถิ่นแต่ละแห่งขึ้นมาเป็นเอกเทศ โดยปราศจากความร่วมมือซึ่งกันและกัน

ความสัมพันธ์ระหว่างท้องถิ่นอาจเป็นไปเพื่อการจัดการรับมือกับเงื่อนไขทางทรัพยากรและสภาพแวดล้อม เช่น การบริหารจัดการลุ่มน้ำ การจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง เป็นต้น ซึ่งไม่สามารถแยกการจากกันเป็นเอกเทศได้ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องพัฒนากลไกการทำงานแนวราบเพื่อสนับสนุนการทำงานร่วมกันของท้องถิ่นต่างๆ ทั้งกลไกภาครัฐ เช่น คณะกรรมการลุ่มน้ำ และกลไกภาคประชาสังคม เช่น เครือข่ายอ่าวไทยตอนใน ให้สอดคล้องซึ่งกันและกัน ขณะเดียวกัน ความสัมพันธ์ระหว่างท้องถิ่นยังเกิดขึ้นด้วยเหตุจำเป็นทางเศรษฐกิจ เช่น การร่วมลงทุนใน

โครงสร้างพื้นฐานของท้องถิ่นหลายแห่ง (เช่น การจัดการขยะ หรือการลงทุนในโรงไฟฟ้าพลังงานหมุนเวียน) เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและความประหยัดในการดำเนินการ รวมถึงอาจเป็นไปได้เพื่อรับมือความเปลี่ยนแปลงทางการค้าและการลงทุน เช่น การบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนที่เป็นแบบแผนเดียวกัน เพื่อให้เกิดความมั่นคงทางสังคมและการพัฒนาทางเศรษฐกิจในพื้นที่ไปพร้อมๆ กัน

การป้องกันและการจัดการภัยพิบัติต่างๆ ยังเป็นภารกิจสำคัญที่ท้องถิ่นต่างๆ ในระบบนิเวศหรือระบบลุ่มน้ำเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน จะต้องประสานความร่วมมือกันโดยเร่งด่วน ทั้งเพื่อการพัฒนาาระบบป้องกันและระบบเตือนภัยร่วมกัน การกำหนดแผนตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉินร่วมกันหรือสัมพันธ์กัน และการวางระบบการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการบรรเทาสาธารณภัยและการฟื้นฟูภายหลังจากการประสบภัย โดยรัฐบาลควรสนับสนุนการประสานความร่วมมือดังกล่าว และเสริมหนุนขีดความสามารถของท้องถิ่นในการจัดการภัยพิบัติ

๑.๕.๓ ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับจังหวัดและระดับต่ำกว่าจังหวัด

เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จะเป็นหน่วยบริหารจัดการตนเองขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเป็นกลไกหลักในการสนับสนุนการบริหารจัดการตนเองของชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น ดังนั้น จึงจำเป็นต้องเสริมหนุนความเข้มแข็งของเทศบาลและอบต. ในฐานะหน่วยบริการที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด เป็นลำดับแรก เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์การบริหารส่วนจังหวัดจะเป็นหน่วยงานท้องถิ่นในระดับจังหวัด ทำหน้าที่เชื่อมประสานและสร้างระบบ

ความสัมพันธ์ของเทศบาลและอบต. ภายในจังหวัด รวมถึงการประสานนโยบายกับรัฐบาล อีกทั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดยังสามารถช่วยเสริมหนุนการปฏิบัติงานและการพัฒนาของเทศบาลและอบต. ต่างๆ ภายในจังหวัด โดยช่วยสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของเทศบาลและอบต. การให้บริการที่มีความซับซ้อนหรือมีการลงทุนขนาดใหญ่ (เช่น สถานีวิจัยการเกษตร หรือการตัดถนนระหว่างอำเภอหรือระหว่างจังหวัด เป็นต้น) ทั้งนี้ องค์การบริหารส่วนจังหวัด จะต้องไม่มีอำนาจเข้าไปก้าวล่วงการบริหารงานของเทศบาลและอบต.

๒. การจัดสรรอำนาจใหม่ระหว่างราชการกับองค์กรชุมชน/ภาคประชาสังคม

๒.๑ แนวคิดเบื้องต้น

แม้ว่าการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นจะเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปโครงสร้างอำนาจในสังคมไทย แต่การถ่ายโอนอำนาจและภารกิจต้องไม่ไปหยุดเพียงระดับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น เพราะอาจทำให้เกิดกระจุกตัวของอำนาจในระดับท้องถิ่นขึ้นมาอีก หากมองย้อนกลับไปในอดีตจะเห็นว่า ชุมชนล้วนมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรและกลไกต่างๆ ภายในสังคม ไม่ว่าจะเป็นการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการ

ระบบสวัสดิการในชุมชน หรืออื่นๆ ซึ่งกลไกชุมชนได้ช่วยสนับสนุนให้เกิดความเป็นธรรมและความยั่งยืนทั้งของชุมชนในภาพย่อยและของสังคมในภาพรวม ดังนั้น จึงเป็นที่ยอมรับกันในหลายประเทศว่า ชุมชนมีอำนาจที่มีมาแต่เดิมในการบริหารจัดการตนเองภายในชุมชนและภายในท้องถิ่น ก่อนที่จะมีการถ่ายโอนอำนาจจากส่วนกลางมายังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเสียอีก

การปฏิรูปโครงสร้างอำนาจครั้งนี้ จึงต้องการสร้างให้เกิดความสมดุลระหว่างการใช้อำนาจที่ได้รับการถ่ายโอนมาจากรัฐบาลผ่านมายังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีกฎหมายและระบบราชการรองรับ กับการรับรองในบทบาทและอำนาจที่มีโดยธรรมชาติของชุมชน ซึ่งเน้นการแสวงหาข้อตกลงร่วมกันมากกว่าการบังคับใช้กฎหมาย และอาจมีกระบวนการที่แตกต่างหลากหลายไปตามระบบนิเวศวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนหรือกลุ่มชาติพันธุ์

ทั้งนี้ ชุมชนในสภาพการณ์ปัจจุบันมิได้จำกัดอยู่ที่ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม หรือผู้มีทะเบียนราษฎรอยู่ในชุมชนนั้นเท่านั้น หากแต่ยังรวมถึงผู้ที่อยู่อาศัย ผู้ปฏิบัติงาน และผู้ที่มีส่วนได้เสียในพื้นที่ เช่น ชุมชนแรงงานในท้องถิ่นด้วย

หลักการพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการป้องกันการกระจุกตัวของอำนาจคือ การกระจายอำนาจแนวราบ หรือ

การกระจายอำนาจจากระบบราชการ (ไม่ว่าราชการส่วนกลาง หรือส่วนท้องถิ่น) ไปสู่ชุมชนหรือภาคประชาสังคม โดยยอมรับในการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลของอำนาจตามกฎหมายที่ได้รับ การถ่ายโอนจากส่วนกลาง กับอำนาจที่มีอยู่เดิมของชุมชน ซึ่งในการกระจายอำนาจที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน บทบาทและอำนาจของชุมชนยังไม่เป็นที่ยอมรับจากภาครัฐมากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แม้ว่าชุมชนจะเป็นกลไกที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่คู่กับสังคมไทยเป็นเวลานานแล้วก็ตาม

การเพิ่มบทบาทของชุมชนและภาคประชาสังคม ยังควรมองในมิติของการ “ถ่วงดุล” ระหว่างรัฐ (ไม่ว่าส่วนกลางหรือส่วนท้องถิ่น) ทุน และประชาชน และจะต้องดำเนินการในทุกระดับตั้งแต่ระดับส่วนกลางถึงระดับชุมชน

๒.๒ การสนับสนุนบทบาทของชุมชน/ภาคประชาสังคม

การจัดสรรอำนาจใหม่ จึงต้องปรับเปลี่ยนคุณภาพของบทบาทของราชการส่วนท้องถิ่น กับบทบาทของชุมชน องค์กรชุมชน ภาคประชาสังคม และประชาชนภายในท้องถิ่น ให้สอดคล้องและสมดุลกัน โดยเน้นย้ำในหลักการที่ องค์กรปกครองท้องถิ่นจะต้องเอื้ออำนวย และสนับสนุนให้ชุมชนและประชาชน เข้ามามีบทบาทโดยตรงในการบริหารจัดการตนเองให้มากที่สุด และหลีกเลี่ยงการ “รับเหมาทำแทน” ชุมชนและประชาชน โดยเฉพาะในภารกิจที่มีชุมชนหรือองค์กรชุมชนมีกลไกดำเนินการอยู่แล้ว

การสนับสนุนบทบาทของชุมชน องค์กรชุมชน และภาคประชาสังคม สามารถดำเนินการได้หลายแนวทาง เช่น

- การยอมรับในบทบาทการจัดการของชุมชน ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (เช่น การจัดการป่าชุมชน การจัดการน้ำในชุมชน) การอนุรักษ์

ศิลปวัฒนธรรม (เช่น การฟื้นฟูและปรับปรุงยุคต่อประเพณีท้องถิ่น) การสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น (เช่น การอนุรักษ์พันธุ์กรรมท้องถิ่น) การให้บริการสาธารณะ (เช่น การดูแลและฟื้นฟูผู้พิการและผู้สูงอายุ) และการวางแผนการพัฒนาของท้องถิ่น (เช่น การกำหนดแผนการใช้ที่ดิน การอนุญาตโครงการที่อาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม) โดยจะต้องยอมรับในความจำเพาะ และความแตกต่างหลากหลายทางระบบนิเวศวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนและกลุ่มชาติพันธุ์ในท้องถิ่นด้วย

- การเอื้ออำนวยความสะดวกในการจัดตั้งองค์กรชุมชน/องค์กรประชาสังคม เพื่อให้สามารถมีฐานะเป็นนิติบุคคล ซึ่งจะอำนวยความสะดวกให้องค์กรชุมชน/องค์กรประชาสังคม สามารถเข้ามามีส่วนร่วมบริหารจัดการในท้องถิ่นได้สะดวกขึ้น (รวมถึงการได้รับงบประมาณสนับสนุน) และการใช้สิทธิในด้านต่างๆ ในระบบการบริหารราชการ รวมถึง การใช้สิทธิความเป็นนิติบุคคลในระบกกฏหมายและในกระบวนการยุติธรรม

- การสนับสนุนให้องค์กรชุมชน/ภาคประชาสังคมเป็นหน่วยให้บริการที่สามารถบริหารจัดการตนเองในรูปแบบต่างๆ ได้ และได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณโดยตรงจากท้องถิ่นและจากรัฐบาล ภายใต้มาตรฐานที่กำหนดอย่างเหมาะสม และคำนึงถึงความจำเพาะและความหลากหลายของชุมชนและองค์กรชุมชนด้วย

- การถ่ายโอนงบประมาณลงไปสู่ประชาชน ในลักษณะของการให้งบประมาณตามตัวผู้ใช้ ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนเป็นผู้มีอำนาจโดยตรงในการตัดสินใจใช้งบประมาณหรือเลือกผู้ให้บริการด้วยตนเอง ซึ่งผู้ให้บริการส่วนหนึ่งก็อาจจะเป็นองค์กรในชุมชนเอง

นอกจากนี้ การสนับสนุนให้

ผู้ให้บริการสาธารณะ (เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ วิทยาลัยชุมชน และอื่นๆ) ที่ไม่จำเป็นต้องใช้อำนาจสั่งการหน่วยงานอื่นๆ และสามารถจัดระบบการเงินการคลังในการให้บริการของตนเองได้ สามารถแปลงสภาพองค์กรของตนจากที่เป็นส่วนราชการ ไปสู่องค์กรที่เป็นนิติบุคคลรูปแบบอื่นๆ ที่ไม่หวังผลกำไร ซึ่งไม่จำเป็นต้องได้รับการสั่งการโดยตรงจากราชการ (เช่น มูลนิธิหรือองค์การมหาชน) แต่รัฐบาลและองค์กรปกครองท้องถิ่น ก็ยังคงสามารถกำกับดูแลผ่านการควบคุมคุณภาพการให้บริการ และการใช้กลไกงบประมาณแผ่นดินได้

๒.๓ การถ่วงดุลระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน

เพื่อให้การกระจายอำนาจไปถึงมือของประชาชนอย่างแท้จริง การปฏิรูปโครงสร้างอำนาจจึงจำเป็นต้องมีการใช้ประชาธิปไตยทางตรง ควบคู่ไปกับประชาธิปไตยแบบตัวแทน โดยผู้บริหารและสภาท้องถิ่นจะมาจากการเลือกตั้งโดยตรง โดยเฉพาะในการตัดสินใจที่มีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิต และทิศทางการพัฒนาของท้องถิ่น

ด้วยเหตุนี้ ในแต่ละท้องถิ่นจึงต้องมีการตั้ง “คณะกรรมการประชาสังคม” เข้ามาเป็นกลไกเชื่อมโยงสำหรับประชาชนและชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการบริหารจัดการท้องถิ่น โดยคณะกรรมการประชาสังคมจะมีกรรมการ ๒ ลักษณะ คือ กรรมการประจำที่มีวาระการดำรงตำแหน่งแน่นอนไม่เกินหนึ่งในสาม โดยคัดเลือกมาจากผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรอาชีพ ศาสนาและผู้แทนองค์กร ประชาสังคมอื่นๆ และกรรมการเฉพาะกิจที่หมุนเวียนเข้ามาทำหน้าที่ในภารกิจแต่ละด้าน โดยผู้ที่มีส่วนได้เสียและผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงได้มีส่วนร่วมด้วย เช่น ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง

กับการจัดการน้ำ ก็อาจจะมีกลุ่มผู้ใช้น้ำ
ต่างๆ เข้ามาร่วมเป็นกรรมการ เป็นต้น

ทั้งนี้ รูปแบบการจัดตั้งและ
การดำเนินงานของคณะกรรมการ
ประชาสังคม อาจปรับให้สอดคล้องกับ
วัฒนธรรมอันหลากหลายของแต่ละ
ชุมชนหรือกลุ่มชาติพันธุ์ คณะกรรมการ
ประชาสังคมจะทำหน้าที่ในการถ่วงดุล
การตัดสินใจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ทั้งในระดับจังหวัดและต่ำกว่าจังหวัด
โดยมีอำนาจในการแสวงหาข้อมูล ข้อ
เท็จจริง ความเห็นและแนวทางเลือก
ต่างๆ ในการตัดสินใจ จากชุมชน จาก
ประชาชน และจากผู้ที่เกี่ยวข้องหรือ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การตัดสินใจที่สำคัญขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งในแง่ของการลงทุน
(เช่น การจัดทำแผนงบประมาณประจำปี
หรือการอนุมัติโครงการที่ใช้งบประมาณ
มากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด) ในแง่ของ
ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นสภาพแวดล้อม
สุขภาพ วัฒนธรรม และคุณภาพชีวิต
ของประชาชนในชุมชน (ซึ่งจำเป็นต้อง
มีการระบุดูรอบของโครงการหรือของ
ผลกระทบต่อไป) หรือการวางผังเมือง
และเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน หรือการ
ออกข้อบัญญัติท้องถิ่นที่อาจกระทบต่อ
สิทธิและเสรีภาพของประชาชนใน
ท้องถิ่น จะต้องผ่านการปรึกษาหารือ
และการให้ความเห็นของคณะกรรมการ
ประชาสังคม ซึ่งคณะกรรมการประชา
สังคมก็ต้องจัดและเอื้อให้มีกระบวนการรับฟังความเห็น ปรึกษาหารือ และ
แสวงหาข้อเท็จจริงร่วมกัน โดยเฉพาะ
สำหรับสมาชิกในชุมชนและในท้องถิ่น

อย่างไรก็ดี คณะกรรมการประชา
สังคมมิได้มีอำนาจโดยตรงในการยับยั้ง
การตัดสินใจ หรือการถอดถอนผู้บริหาร
และสภาท้องถิ่นที่มาจากกาเลือกตั้ง
แต่คณะกรรมการประชาสังคมจะต้องมี
กลไกที่สามารถนำการตัดสินใจนั้นคืน
ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้ตัดสินใจ

โดยตรง ผ่านทางการลงประชามติ หรือ
การลงลายมือชื่อรับรองหรือยับยั้งการ
ดำเนินการของท้องถิ่นตามจำนวนและ
วิธีการที่กำหนดไว้ในหลักเกณฑ์

ดังนั้น การปฏิรูปโครงสร้าง
อำนาจจะยึดถือหลักการที่ว่า ผู้ที่มี
อำนาจในการยับยั้งการตัดสินใจของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งใช้อำนาจ
ผ่านระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทนที่
ได้รับมาจากการเลือกตั้งของประชาชน
ก็คือ ประชาชนเอง โดยผ่านการใช้
ประชาธิปไตยทางตรงของประชาชน
เท่านั้น ส่วนคณะกรรมการประชาสังคม
จะเป็นเพียงตัวเชื่อมโยงระหว่างการใช้
ประชาธิปไตยทางตรงกับประชาธิปไตย
แบบตัวแทนให้เกิดขึ้นผ่านการปรึกษา
หารือ และการต่อรองระหว่างประชาชน
ชุมชน และท้องถิ่น การปฏิรูปโครงสร้าง
อำนาจจึงจำเป็นต้องเปิดช่องทาง
คืนอำนาจกลับสู่ประชาชน โดยให้
ประชาชนสามารถถอดถอนผู้บริหาร
ท้องถิ่นได้โดยผ่านกลไกประชาธิปไตย
โดยตรง ซึ่งนับเป็นการถ่วงดุลและ
ควบคุมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกทาง
หนึ่งด้วย

๒.๔ การเติบโตของชุมชนและ ภาคประชาสังคม

การก่อตัวและการเติบโตของ
องค์กรชุมชน/ภาคประชาสังคมควรเกิด
ขึ้นตามธรรมชาติ มิใช่การบังคับกะเกณฑ์
ให้เกิดขึ้นจากกลไกรัฐ ดังนั้น ในการ
ปฏิรูปโครงสร้างอำนาจก็จำเป็นต้อง
ยอมรับว่า การเกิดขึ้นและความเข้มแข็ง
ของความเป็นชุมชนและความเป็น
ประชาสังคมอาจแตกต่างกันในแต่ละ
ท้องถิ่นและสำหรับบางท้องถิ่นอาจต้อง
การเวลาระยะหนึ่ง จนกว่าที่ความเป็น
ชุมชนในท้องถิ่นนั้นจะเข้มแข็งอย่าง
ที่หวังไว้

ในการสร้างความเข้มแข็งของ
ชุมชนนั้น การสนับสนุนของรัฐ และ
องค์กรภายนอกอื่นๆ เพื่อให้เกิดการก่อ

ตัวและความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน
และภาคประชาสังคมถือเป็นสิ่งที่มี
ประโยชน์ แต่การเสริมหนุนดังกล่าว
ต้องไม่ไปทำลายจุดแข็งและความเป็น
อิสระของชุมชน/ประชาสังคม เช่น ต้อง
ไม่ไปทำให้กระบวนการในชุมชนกลาย
เป็นระบบราชการ เป็นต้น

การส่งเสริมและสนับสนุนที่ดี
ที่สุดคือ การกระตุ้นและสนับสนุนให้
เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของชุมชน
ในเครือข่าย และการเรียนรู้จากความ
ผิดพลาดและความสำเร็จขององค์กร
ชุมชน และภาคประชาสังคมด้วยกัน

เพื่อให้องค์กรภาคประชาสังคม
สามารถทำหน้าที่ถ่วงดุลกับองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างอิสระรัฐบาล
จึงจำเป็นต้องจัดตั้งกองทุนในระดับ
จังหวัดเพื่อการพัฒนาองค์กรภาค
ประชาสังคม โดยใช้กลไกเครือข่าย
องค์กรภาคประชาสังคมเป็นผู้บริหาร
จัดการ

ขณะเดียวกัน ก็จำเป็นต้อง
ส่งเสริมให้เกิดกลไกการเรียนรู้และ
ต่อรองในการกำหนดแนวทางการ
พัฒนาประเทศและการพัฒนาท้องถิ่น
ทั้งระหว่างส่วนกลาง องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น และชุมชน โดยไม่ใช่อำนาจ
ที่กดทับลงจากส่วนกลาง หรือจาก
ราชการส่วนท้องถิ่นเช่นที่ผ่านมา

สรุป

แนวทางปฏิรูปโครงสร้างอำนาจของคณะกรรมการปฏิรูปตามลำดับมาในข้อเสนอข้างต้น มิได้เกิดจากจินตนาการทางอุดมคติหรือผุดงอกมาจากความเชื่อทางการเมืองที่ตายตัว หากเป็นผลจากการครุ่นคิดพิจารณาสภาพที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง

เราคงต้องยอมรับว่าในเวลา นี้โครงสร้างอำนาจแบบรวมศูนย์แทบจะแก้ไขปัญหามากๆ ของประเทศไม่ได้อยู่แล้ว เพราะตลอดระยะเวลา ๑๒๐ ปีที่ผ่านมา สังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปมากในทุกๆ ด้าน ประชาชนไทยในปัจจุบันมีความหลากหลายทั้งในด้าน

ความคิดและประเภทของผลประโยชน์จนไม่อาจใช้อำนาจสั่งการจากข้างบนหรือใช้สูตรสำเร็จสูตรเดียวมาแก้ปัญหาทุกหนแห่ง

เพราะฉะนั้น หนทางที่ดีที่สุดคือการให้อำนาจประชาชนแก้ปัญหาของตัวเอง ด้วยการเปิดพื้นที่ทางการเมืองให้ผู้คนทุกหมู่เหล่าอย่างเสมอภาค และสร้างเงื่อนไขให้ประชาชนสามารถอาศัยประชาธิปไตยท้องถิ่นเป็นฐานรากในการระดมความคิดและปรับปรุงชีวิตของตน

การปฏิรูปโครงสร้างอำนาจในทิศทางดังกล่าวมิใช่การรื้อถอนอำนาจรัฐ และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นก็จะไม่มีผลต่อฐานะความเป็นรัฐเดี่ยวของประเทศไทย หากยังจะเสริมความเข้มแข็งให้กับรัฐไทย และเป็นการช่วยลดแรงกดดันที่มีต่อรัฐไปด้วยพร้อมๆ กัน

นอกจากนี้ การกระจายอำนาจลงสู่ชุมชนท้องถิ่นก็ดี และการกระจายอำนาจจากรัฐสู่ภาคประชาสังคมโดยรวมก็ดี หากทำได้สำเร็จไม่เพียงจะลดความเหลื่อมล้ำในสังคมอันเป็นปัญหาเรื้อรังของประเทศ แต่ยังคงส่งผลอย่างสูงต่อความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในระดับชาติ ทั้งนี้เพราะมันจะทำให้อำนาจสั่งการและผลประโยชน์ที่ได้จากการกุมอำนาจในส่วนกลางมีปริมาณลดลง ผู้ชนะบนเวทีแข่งขันชิงอำนาจไม่จำเป็นต้องได้ทุกอย่างไปหมด และความขัดแย้งก็ไม่จำเป็นต้องมีลักษณะเอาเป็นเอาตาย

การปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์ทางอำนาจในระดับมหภาคนั้น ย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างเลี่ยงไม่พ้น เพราะฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการปฏิรูปโครงสร้างอำนาจก็คือการปฏิรูปการเมืองอีกวิธีหนึ่ง

ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อพิจารณาสภาพการณ์ของโลกในยุคปัจจุบัน การปฏิรูปโครงสร้างอำนาจยังนับเป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่จะทำให้ประเทศไทยมีความพร้อมมากขึ้นในการอยู่ร่วมกับกระแสโลกาภิวัตน์ ทั้งนี้เนื่องเพราะการปล่อยให้ประชาชนในท้องถิ่นที่อ่อนแอตกอยู่ภายใต้อำนาจของตลาดเสรี โดยไม่มีกลไกป้องกันตัวใดๆ ย่อมนำไปสู่หายนะของคนส่วนใหญ่อย่างเลี่ยงไม่พ้น ทั้งในรูปของการสูญเสียเครื่องมือทำกิน คุณภาพสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรทุกประเภท

สภาพเช่นนี้เป็นภัยคุกคามความอยู่รอดของประเทศไทยโดยรวม ไม่ต่างอันใดกับภัยคุกคามของลัทธิล่าอาณานิคมเมื่อกว่าร้อยปีที่แล้ว เพียงแต่ว่าครั้งนั้นเราต้องเสริมความเข้มแข็งของประเทศด้วยการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง ส่วนครั้งนี้ความเข้มแข็งของประเทศจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยการกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่นและประชาสังคมโดยรวม

ดังนั้น เราจะเห็นได้ว่าการปฏิรูปโครงสร้างอำนาจไม่ใช่สิ่งใหม่สำหรับประเทศไทย และการปรับโครงสร้างอำนาจให้สอดคล้องกับยุคสมัยเป็นเหตุผลสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้รัฐไทยอยู่รอดตลอดมา *

กองทุน รักษาดิน รักษาบ้าน...

สวัสดิการเพื่อความมั่นคง ของชุมชนในเรื่องที่อยู่อาศัย

□ สุธิดา บัวสุขเกษม

ปัจจุบันภาครัฐได้จัดทำงบประมาณและจัดสรรงบประมาณมากกว่าร้อยละ ๔๐ เพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยมุ่งเน้นเรื่องการเพิ่มรายได้และการให้บริการสวัสดิการสังคมแก่ประชาชน แต่เนื่องด้วยรัฐบาลจัดเก็บภาษีได้น้อย กล่าวคือ ในช่วงปี ๒๕๓๖-๒๕๕๐ รัฐบาลจัดเก็บได้เพียงประมาณร้อยละ ๑๕-๑๘ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ เมื่อรัฐเก็บภาษีได้น้อย การที่รัฐไทยจะจัดสวัสดิการในรูปแบบรัฐสวัสดิการ นับเป็นเรื่องที่เป็นไปค่อนข้างลำบาก

สวัสดิการชุมชนที่ดำเนินการโดยภาคประชาชนจึงเป็นทางเลือกที่สำคัญ ที่มีบทบาทในการช่วยเหลือและจัดสวัสดิการประเภทต่างๆ ให้กับสมาชิกในชุมชน และครอบคลุมประชาชนที่ยังไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการที่จัดโดยภาครัฐ และระบบประกันสังคมได้ ซึ่งปัจจุบันมีกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับตำบลและเมืองกว่า ๓,๔๐๐ แห่งทั่วประเทศ ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีหลักประกันใดๆ ได้รับการดูแลตนเอง ที่มากกว่าเรื่องเกิดแก่เจ็บตายไม่น้อยกว่า ๒ ล้านคน

สำหรับประชาชนในชุมชนเมืองที่ทำงานขับเคลื่อนเพื่อการสร้างความมั่นคงในการอยู่อาศัย ภายใต้โครงการ

บ้านมั่นคง ๘๙๓ โครงการกว่า ๙๐,๐๐๐ ครัวเรือน เป็นผู้มีรายได้น้อย ซึ่งมีภาระในการชำระค่าน้ำค่าน้ำประปา ๒๕,๙๒๖ ครัวเรือน วงเงิน ๒,๒๒๓.๓๕ ล้านบาท ตามปกติสมาชิกโครงการบ้านมั่นคงได้มีการออมเพื่อที่อยู่อาศัยและสวัสดิการ ที่มาจากการสมทบจากสามฝ่ายอยู่แล้ว คือ สมาชิกในชุมชน การสมทบจากรัฐ และการสมทบจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ขบวนชุมชนมีความเห็นว่าชาวบ้านยังคงมีความเสี่ยงต่อการรักษาบ้านและดินซึ่งได้มาด้วยความยากลำบาก จึงได้มีแผนงานประกันความเสี่ยง ภายใต้ “โครงการสวัสดิการเพื่อความมั่นคงของชุมชนเรื่องที่อยู่อาศัย” เพื่อสร้างหลักประกันและความมั่นคงในการดำเนินชีวิตของครัวเรือนในโครงการบ้านมั่นคง และป้องกันความเสี่ยงที่มีสาเหตุจากการเปลี่ยนแปลงของสภาวะทางธรรมชาติ สภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ หรือสังคม เช่น การเกิดอัคคีภัย อุทกภัย วาตภัย รวมทั้งความเสี่ยงจากการตกงาน หรือขาดรายได้ การเสียชีวิต ทูพพลภาพ หรือเจ็บป่วย ฯลฯ โดยมีกติกาว่าสมาชิกโครงการต้องร่วมสมทบงบประมาณเข้ากองทุนนี้ และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ได้อนุมัติงบประมาณสมทบโครงการฯดังกล่าววงเงิน ๒๗.๔ ล้านบาท

นางสาวเฉลิมศรี ระดากุล ผู้จัดการ

สำนักงานโครงการบ้านมั่นคง เปิดเผยว่า หลักการสำคัญของโครงการไม่ใช่เรื่องของกองทุนเพียงอย่างเดียว แต่ต้องการส่งเสริมให้องค์กรชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการโครงการเอง วัตถุประสงค์ของโครงการคือส่งเสริมการออมสวัสดิการเพื่อที่ดินและที่อยู่อาศัยของชุมชน เพื่อให้ชุมชนจัดกองทุนรักษาดินรักษาบ้านร่วมกันตั้งแต่ระดับครัวเรือน ชุมชนและเครือข่าย (เมือง) ประการที่สองส่งเสริมให้ชุมชนและขบวนเครือข่ายชุมชน ได้จัดระบบการดูแลรักษาและป้องกันความเสี่ยงที่จะเป็นเหตุให้เกิดการสูญเสียที่ดินและที่อยู่อาศัย ซึ่งครอบคลุมการแก้ปัญหาหนี้สินและการจัดที่อยู่อาศัยทดแทนที่อยู่อาศัยเดิมที่เสียไป ประการที่สามส่งเสริมการเชื่อมโยงและพัฒนาระบบบริหารจัดการกองทุนตั้งแต่ระดับชุมชน เมืองและชาติ ในด้านการบริหารโครงการที่เป็นกลไกระดับชาติมีคณะกรรมการโครงการสวัสดิการเพื่อความมั่นคงของชุมชนในเรื่องที่อยู่อาศัย เป็นผู้กำกับดูแล ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากองค์กรชุมชนบ้านมั่นคง ผู้แทนจากเครือข่ายสลัม ๔ ภาค ผู้แทนภาคีการพัฒนาและผู้แทนพอช. มีการบริหารงบประมาณเป็น ๓ ส่วน คือ ๑. กองทุนเมือง ซึ่งมีพื้นที่เป้าหมายในระยะแรก ๓๐๐ เมือง จัดสรรงบประมาณให้เมือง

ละ ๒๐,๐๐๐ บาท มีงบประมาณรวม ๖ ล้านบาท ๒. กองทุนรักษาดินรักษาบ้าน วงเงิน ๑๗.๗๖ ล้านบาท และ ๓. งบบริหารจัดการ (๑๐%) ๒.๖๔ ล้านบาท

ทั้งนี้กองทุนเมืองจะมีหน้าที่ในการรับสมัครและดูแลสมาชิกในแต่ละเมือง และเป็นหน่วยรับโอนงบประมาณที่ได้รับการอนุมัติจากโครงการฯ

สำหรับกองทุนรักษาดินรักษาบ้าน เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้าร่วมเป็นสมาชิกกองทุนฯ โดยมีกติกาว่า จะต้องเป็นชุมชนที่ดำเนินการพัฒนาที่อยู่อาศัยในโครงการบ้านมั่นคง ที่มีการจัดสวัสดิการเพื่อสร้างความมั่นคงในที่ดินและที่อยู่อาศัยระดับชุมชน โดยมีครัวเรือนสมาชิกในชุมชนเข้าร่วมทำสวัสดิการจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบ จากการออมของสมาชิก และเป็นชุมชนที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายที่ร่วมทำสวัสดิการสร้างความมั่นคงในที่ดินและที่อยู่อาศัยของชุมชนร่วมกับเครือข่าย มีการออมเงินร่วมกับกองทุนเครือข่ายหรือกองทุนเมือง และชุมชนดังกล่าวจะต้องได้รับการรับรองสถานภาพองค์กรและการรับรองคุณภาพการบริหารจัดการกองทุนจากเครือข่าย ขบวนการองค์กรชุมชน ท้องถิ่น และภาคที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้สมาชิกที่ใช้สินเชื่อของกลุ่มหรือสหกรณ์ควรอยู่โครงการทั้งหมด

ผู้จัดการสำนักงานโครงการบ้านมั่นคง ระบุว่า ประโยชน์ของกองทุนที่มากกว่า การช่วยเหลือกันตั้งแต่เกิดจนตายแล้ว ที่สำคัญที่สุดคือการรักษาบ้านรักษาดินให้อยู่กับชาวบ้านอย่างยั่งยืน โดยชาวบ้านมีส่วนร่วมในการสมทบหรือถือหุ้นร่วม โดยสมัครสมาชิกกับกองทุนสวัสดิการกลาง ในนามกองทุนเมือง สมทบปีละ ๓๐๐ บาทต่อคน และทุกคนต้องมาในนามกลุ่ม

โดยสรุปโครงการสวัสดิการเพื่อความมั่นคงในที่ดินและที่อยู่อาศัยของชุมชน มีหลักเกณฑ์การช่วยเหลือสมาชิกกองทุน ดังนี้

๑. กองทุนสวัสดิการดูแลคน กองทุนจะทำหน้าที่ช่วยเหลือสมาชิกดังนี้

- **กรณีเสียชีวิตหรือทุพพลภาพ** ถาวร และไม่มีทายาทหรือมีทายาทที่ไม่สามารถหารายได้เลี้ยงตนเองหรือรับภาระได้ กองทุนจะช่วยชำระหนี้ (สินเชื่อที่ดินและบ้านแทน) ตามยอดหนี้คงเหลือตามระยะเวลาในสัญญา และหากมีทายาทที่สามารถหารายได้เลี้ยงตนเองได้ กองทุนจะช่วยชำระหนี้ที่เป็นสินเชื่อบ้านและที่ดินที่เหลือในอัตราครึ่งหนึ่งตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา

- **กรณีเจ็บป่วยหรือทุพพลภาพหรือสูญเสียอาชีพเป็นการชั่วคราว**

- ในกรณีที่ไม่มีทายาทหรือมีทายาทที่ไม่สามารถเลี้ยงตนเองและรับภาระไม่ได้ กองทุนจะช่วยชำระหนี้ที่เป็นค่าบ้านและที่ดิน ตามยอดชำระหนี้ที่ต้องส่งคืนต่อเดือน ตามระยะเวลาที่เจ็บป่วยและเข้ารับรักษาพยาบาล และหากมีการสูญเสียอาชีพ กองทุนจะช่วยชำระหนี้ค่าบ้านและที่ดิน ตามยอดชำระหนี้ส่งคืนต่อเดือน เป็นระยะเวลาไม่เกินสามเดือน

- ในกรณีที่มียายาท ที่สามารถหาเลี้ยงตนเองและรับภาระได้ ในกรณีเจ็บป่วยหรือทุพพลภาพชั่วคราว

กองทุนจะช่วยชำระหนี้ค่าบ้านและที่ดินแทนในอัตราครึ่งหนึ่งที่ต้องส่งคืนต่อเดือน ตามระยะเวลาที่เจ็บป่วยและต้องเข้ารับรักษาพยาบาล และในกรณีที่เป็นการสูญเสียอาชีพเป็นการชั่วคราว กองทุนจะช่วยชำระหนี้ค่าบ้านและที่ดินแทนในอัตราครึ่งหนึ่งของยอดที่ต้องชำระหนี้ต่อเดือน เป็นระยะเวลาไม่เกินสามเดือน

๒. กองทุนสวัสดิการเพื่อที่อยู่อาศัย (มาจากการออมของสมาชิกและงบประมาณจากโครงการฯ)

การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ เช่นดินถล่ม ไฟไหม้ ในกรณีที่เงินสมาชิกกองทุนและใช้สินเชื่อ

- กรณีบ้านเสียหายทั้งหลัง กองทุนจะช่วยชำระหนี้บ้านแทนตามยอดหนี้คงเหลือ ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา และให้มีการยืมเงินสมทบ ๑๐% ของเงินกู้ เพื่อปลูกสร้างบ้านใหม่ โดยให้

ผ่อนคืนภายในระยะเวลา ๒ ปี

- กรณีบ้านเสียหายบางส่วน กองทุนจะช่วยเหลือการซ่อมแซมบ้านไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท ตามจำนวนครัวเรือน โดยการบริหารจัดการร่วมกันในชุมชน และให้ยืมเงินสมทบ ๑๐% ของเงินกู้ซ่อมแซมบ้าน สามารถผ่อนชำระคืนได้ภายในเวลา ๒ ปี

การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติที่เป็นสมาชิกกองทุนแต่ไม่ใช่สินเชื่อ

- กรณีบ้านเสียหายทั้งหลัง กองทุนจะให้เงินช่วยเหลือสร้างบ้านหลังละไม่เกิน ๑๕,๐๐๐ บาท และหากงบประมาณที่ช่วยเหลือไม่เพียงพอต่อการสร้างบ้าน สามารถกู้เงินสินเชื่อสร้างบ้านไม่เกิน ๑๕๐,๐๐๐ บาท

- กรณีบ้านเสียหายบางส่วน กองทุนจะให้เงินช่วยเหลือตามที่เสียหายจริงแต่ไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท โดยให้มีการบริหารจัดการร่วมกันในชุมชน และหากเงินที่ช่วยเหลือไม่เพียงพอต่อการซ่อมแซมบ้าน สามารถกู้ยืมเงินเพื่อการซ่อมแซมบ้านได้ไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท

ทั้งนี้ ณ ปัจจุบันมีเมืองที่เข้าร่วมโครงการสวัสดิการเพื่อความมั่นคงของชุมชนในเรื่องที่อยู่อาศัยแล้วจำนวน ๓๘ กองทุน (เมือง) โดยได้รับการอนุมัติงบประมาณสมทบจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนเมืองละ ๒๐,๐๐๐ บาท เป็นวงเงินรวมทั้งสิ้นแล้ว ๗๖๐,๐๐๐ บาท มีสมาชิกกองทุนรักษาดินรักษาบ้านแล้ว จำนวน ๖,๗๙๓ ครัวเรือน ๒๔ ชุมชน/กลุ่ม ๒๑ สหกรณ์ มีสมาชิกที่ได้รับการช่วยเหลือจากกองทุน ในกรณีเสียชีวิตแล้ว ๓ ราย เป็นวงเงิน ๑๖๓,๕๐๖ บาท และมีสมาชิกที่ได้รับการช่วยเหลือกรณีบ้านประสบภัยพิบัติในพื้นที่ภาคใต้และภาคเหนือ จำนวน ๑๗๖ ครัวเรือน รวมวงเงินช่วยเหลือ ๒๗๖,๘๐๓ บาท *

เมื่อชุมชนใช้สื่อ เป็นเครื่องมือการพัฒนา

▣ ดร.เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์ สถาบันพัฒนาสื่อภาคประชาชน

หนังสือชื่อ A Guide to Community Multimedia Centre [CMC] ขององค์การยูเนสโกที่บันทึกแนวคิดข้อเสนอแนะและบทเรียนการดำเนินการ CMC หรือศูนย์สื่อผสมผสาน ในบางประเทศของทวีปอเมริกาและเอเชียใต้ นับเป็นแรงบันดาลใจสำคัญให้ ดร.เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์ ประธานสถาบันพัฒนาสื่อภาคประชาชน สนใจเชิญชวน พอช. ให้ดำเนินโครงการทดลองจัดตั้งและดำเนินการศูนย์สื่อผสมผสานของชุมชน และนับเป็นอีกครั้งของการร่วมงานเพื่อพัฒนาชุมชนในเรื่องสื่อ หลังจากได้เคยร่วมมือกันสร้างกระบวนการเรียนรู้ และเตรียมความพร้อมของชุมชนต่อสิทธิในการใช้คลื่นเพื่อกิจการกระจายเสียง จนเป็นจุดเริ่มกระบวนการวิทยุชุมชนในประเทศไทยเมื่อกว่าทศวรรษที่ผ่านมา

ในหนังสือดังกล่าว ระบุกระบวนการงานสื่อผสมผสานชุมชน ที่เน้นการพัฒนา

ศักยภาพชุมชนในการใช้สื่อหลากหลาย เริ่มด้วยการร่วมกันกำหนดประเด็นหรือวาระชุมชน การค้นหาทุนของชุมชน ที่หมายรวมบุคลากรงานศูนย์สื่อผสมผสาน การวิเคราะห์ว่าสื่อใดที่เหมาะสมกับผู้รับสื่อในชุมชน โดยกำหนดให้วิทยุชุมชนและอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อหลัก เสริมและสนับสนุนด้วยสื่ออื่น เช่น สิ่งพิมพ์ กิจกรรม รวมทั้งศูนย์ข้อมูลชุมชนที่เก็บรวบรวมข้อมูลชุมชนทั้งในมิติประวัติศาสตร์ และข้อมูลความรู้ที่เกี่ยวกับวาระหรือประเด็นของชุมชน

แนวคิดสำคัญของศูนย์สื่อผสมผสานชุมชน คือ การให้ชุมชนสามารถผลิตและเผยแพร่สื่อเพื่อเป็นเครื่องมือให้ชุมชนบรรลุเป้าหมายที่กำหนด หรือ ลดปัญหาที่ชุมชนประสบ โดยมีสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสะพานนำข้อมูลความรู้จากแหล่งข้อมูลนอกชุมชนมาเผยแพร่ทางวิทยุชุมชน ขณะเดียวกันอินเทอร์เน็ตก็เป็นช่องทางแพร่กระจายเนื้อหาเรื่องราวชุมชนสู่ภายนอก

หนังสือเล่มนี้ยังระบุเหตุผลสำคัญของการดำเนินการศูนย์สื่อผสมผสานในชุมชน ที่ค่อนข้างสอดคล้องกับสถานการณ์ในประเทศไทย คือ ไม่มีการจัดสรรคลื่นให้ชุมชน จึงต้องเลี่ยงผลิตรายการวิทยุทางอินเทอร์เน็ต หรือ วิทยุชุมชนมีการดำเนินการผิดเพี้ยนไปจากหลักการ กลายเป็นเครื่องมือทางธุรกิจหรือทางการเมือง แทนที่จะเป็นเครื่องมือการสื่อสารเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของชุมชน และประการสุดท้ายการแพร่กระจายของสื่ออินเทอร์เน็ต ทั้งในเชิงโครงข่าย และเครื่องมือ ที่คนในชนบท มีโอกาสเข้าถึงได้มากขึ้น

การดำเนินโครงการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อทดลองพัฒนาและดำเนินการ ศูนย์สื่อผสมผสานของชุมชน (Community Multi-media Centre) โดยสถาบันพัฒนาสื่อภาคประชาชน ด้วยการสนับสนุนของสถาบันพัฒนาองค์กร

ชุมชน หรือ พอช. เริ่มตั้งแต่ปี ๒๕๕๑ ด้วยการร่วมกันค้นหาชุมชนที่มีผลงานการพัฒนาเป็นที่ประจักษ์ ผลสรุปสุดท้ายได้พื้นที่นาร่อง คือ ภาคเหนือ ได้แก่ เครือข่ายศูนย์รวมน้ำใจธนาคารหมู่บ้าน ต.บ้านปิน อ.ดอกคำใต้ จ.พะเยา ภาคใต้ ได้แก่ เครือข่ายสินธุ์แพรทอง ต.ลำสินธุ์ อ.ศรีนครินทร์ จ.พัทลุง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ศูนย์เรียนรู้เครือข่ายอินแปง ต.กุดบาก อ.กุดบาก จ.สกลนคร ภาคตะวันออก ได้แก่ ศูนย์เรียนรู้เครือข่ายองค์กรชุมชนบ้านจำรุง ต.เนินฆ้อ อ.แกลง จ.ระยอง โดยมีคณะนักวิชาการสถาบันอุดมศึกษา และนักวิชาการอิสระ ในพื้นที่ทำหน้าที่พัฒนาศักยภาพการผลิตสื่อ

ในฐานะองค์กรรับผิดชอบการดำเนินการโครงการ สถาบันพัฒนาสื่อภาคประชาชน สรุบบทเรียนจากการดำเนินการได้ ดังนี้

1. องค์ประกอบสำคัญในพื้นที่ที่จะดำเนินการศูนย์สื่อผสมผสานชุมชน คือ เป็นชุมชนที่มีประเด็นหรือวาระการพัฒนาด้วยกระบวนการพหุภาคีของชุมชนที่มีส่วนร่วมอย่างแข็งขันจริงจัง

และชัดเจนในจุดมุ่งหมายและเป้าหมายการพัฒนา มีองค์ประกอบทางกายภาพทั้งสถานที่ และ เครื่องมือที่เป็นสมบัติสาธารณะของชุมชนอย่างแท้จริง มีกลุ่มคนที่พร้อมรับผิดชอบงานผลิตสื่อ งานศูนย์สื่อผสมผสาน และงานศูนย์ข้อมูลชุมชน อย่างไม่มีเงื่อนไขในเรื่องค่าตอบแทน แต่เป็นงานอาสาสมัคร ด้วยความสนใจ และมุ่งมั่นเพื่อเสริมกระบวนการชุมชนในพื้นที่ ที่สำคัญที่สุดคือมีแกนนำหรือ กลุ่มแกนนำ ที่สนใจในงานศูนย์สื่อผสมผสาน และสามารถหนุนเสริมงานนี้ได้อย่างมียุทธศาสตร์และยุทธวิธีเพื่อเป้าหมายพัฒนาความเข้มแข็งชุมชนมิใช่เพียงเพื่อมีกิจกรรมสื่อในชุมชน

2. ความรู้และทักษะในการผลิตสื่อ เป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาได้ อย่างไม่มีเงื่อนไขในเรื่องวุฒิการศึกษา หรือความรู้พื้นฐาน แต่ผู้รับการพัฒนา ต้องมีความมุ่งมั่น ตั้งใจ ทั้งในกระบวนการศึกษาอบรม และ การพัฒนาต่อเนื่องเพื่อการสนับสนุนงานพัฒนาของชุมชนที่อาสาสมัครสื่อผูกพัน และถือเป็นส่วนหนึ่งในภาระร่วมรับผิดชอบ

3. ผู้ให้การศึกษาและพัฒนา

ทักษะงานสื่อ ต้องสามารถ จัดกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทของผู้รับการอบรม และควรเป็นผู้ที่สามารถให้ความรู้และคำแนะนำได้ในทุกสื่อ โดยเน้นวิธีคิดเชิงเหตุผล มากกว่าเทคนิควิธีการ ทั้งต้องมีประสบการณ์หรือ ความเชื่อ ในงานการผลิตสื่อของชนบของสื่อ ทั้งในเชิงโครงสร้างและวิธีการ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาสื่อชุมชน ที่ให้ความสำคัญกับสภาพผู้รับความรู้ และเป้าหมายการพัฒนาของชุมชน เป็นสำคัญ ทั้งนี้ การสร้างเครือข่ายผู้ให้ความรู้ระหว่าง นักวิชาการผลิตสื่อ นักวิชาชีพสื่อ และนักพัฒนาชุมชน เป็นกระบวนการหนุนเสริมที่น่าสนใจ และ ควรพัฒนาเครือข่ายสนับสนุนเช่นนี้ โดยมีชุดบทเรียนจากโครงการนี้ เป็นเครื่องมือหรือคู่มือเบื้องต้น

4. เงื่อนไขหนึ่งในการเลือกพื้นที่นาร่อง คือ ต้องมีวิทยุชุมชน แต่มีข้อสังเกตว่า ชุมชนสนใจผลิตสื่อวิทยุทัศน์จัดทำเว็บไซต์ ผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ รวมทั้งสื่อประชาสัมพันธ์ในชุมชน ในขณะที่รายการวิทยุชุมชนกลับไม่มีส่วนร่วมมากนักในงานผลิตสื่อเพื่อขับเคลื่อนประเด็นชุมชน ข้อสงสัย คือ วิทยุชุมชนได้กลายเป็นสื่อที่ห่างไกลจากการเป็นเครื่องมือเพื่อการพัฒนาชุมชนไปแล้วหรืออย่างไร

โครงการนี้ได้พัฒนาบุคลากรชุมชน ส่งมอบอุปกรณ์ผลิตสื่อที่ชุมชนต้องการ ถือเป็นกาให้เครื่องมือการพัฒนาศูนย์สื่อผสมผสานที่ พอช.มอบให้ชุมชนที่โดดเด่นในงานพัฒนา แม้โครงการนี้จะสิ้นสุดลง แต่งานสื่อผสมผสานจะเป็นอย่างไรต่อไป ก็เป็นเรื่องการดูแลของชุมชน ที่ผู้สนใจควรติดตามและศึกษาวิเคราะห์ เพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน

ในบางพื้นที่นาร่อง กระบวนการยังดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เช่น ที่ศูนย์สื่อผสมผสานของเครือข่ายสินธุ์แพรทอง มีการผลิตสื่อโทรทัศน์ เพื่อ

นำเสนอประวัติศาสตร์ชุมชน ข้อมูลส่วนหนึ่งจาก เว็บไซต์ของอาจารย์พิภพพานิชภักดิ์ นักวิชาชีพสื่อที่เชื่อมั่นในศักยภาพชุมชนในการผลิตสื่อ (<http://bit.lyfVom1pn>) เล่าไว้ ดังนี้

“ผมได้มีโอกาสไปที่ เครือข่ายสินธุ์แพรทอง ...ติดตามคณะของ ดร. เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์ ในโครงการทดลองดำเนินการสื่อผสมผสานของชุมชนก่อนจะกลับ คุณเล็ก อุทัย บุญคำ ผู้ประสานงานเครือข่ายฯ ได้พาไปเยี่ยมชม อุทยานประวัติศาสตร์ ถังแดง หลังจากฟังเรื่องเล่าเกี่ยวกับความทุกข์ยากและความโหดเหี้ยมของมาตรการรัฐต่อประชาชนในยุคสงครามเย็น ก็พากันเกิดแรงบันดาลใจในการผลิตสารคดี หรือ ภาพยนตร์ ลักเรื่องที่ชุมชนเป็นผู้ออกแบบ จัดทำ และ เผยแพร่ โดยมีนักวิชาชีพทั้งสองสามคนช่วยเป็นโค้ชในการผลิตสารคดี ผมนึกถึงผู้กำกับของเนชั่น ที่คุ้นเคยต้อง กุลพัฒน์ จันทกรโกลาส ว่าน่าจะมาช่วยได้อีกแรงหนึ่ง เพราะต้องชำนาญหนังสไตลีย้อนยุค (Period) หลังจากคุยกันอย่างเร็ว ผม กับ ต้องก็ลงมาพื้นที่เพื่อเริ่มเป็นโค้ชในการผลิตภาพยนตร์ เรื่องนี้

.....เราเริ่มจากการทบทวนความทรงจำ ของเหล่าสหยาเกา ที่ปัจจุบันยังมีความสัมพันธ์กับเครือข่ายสินธุ์แพรทอง ที่มาช่วยกันวางโครงเรื่อง ตั้งแต่ยุคบุกเบิก ยุคความแตกแยก อิทธิพลอำนาจของผู้ใหญ่บ้าน และ โจรจนถึงยุคบ้านแตกเพราะการปราบปรามคอมมิวนิสต์ของทหาร ยุคถังแดง จนถึงยุคการกลับถิ่นฐานหลังนโยบาย ๖๖/๒๓ ซึ่งชาวบ้านต้องกลับมาสู่กับความจริงในอีกรูปแบบหนึ่ง ไม่ว่าจะ เป็นปัญหาของที่ทำกิน หรือ ปัญหาในเรื่องการถูกมองอย่างแปลกแยก

จากสังคมในฐานะ “ผู้พัฒนาชาติไทย” ซึ่งเป็นชื่อที่รัฐบาลเรียก ผกค. ที่ลงมาจากป่าเพื่อมาดำเนินชีวิตตามปกติ...

แต่เดิม คนนอกอย่างพวกเราสนใจแต่ประเด็น “ถังแดง” ซึ่งเป็นวิถีของคนที่ถูกกล่าวหาว่าฝึกฝึลัทธิคอมมิวนิสต์ในสมัยนั้น โดยจับลงถังบรรจุน้ำมัน ๒๐๐ ลิตร และ ราวน้ำมันเผาทั้งเป็นก่อนที่จะเทใส่ถังลงในแม่น้ำ แต่จากการเล่าเรื่องของเหล่าสหยาเกาที่แวะเวียนมาพูดคุยกับเรา “ถังแดง” เป็นเพียงส่วนเล็กๆ ส่วนหนึ่งในประวัติศาสตร์ชุมชนของพวกเขา ซึ่งถึงแม้จะทำให้คนนอกได้รู้จัก แต่กลับไม่ใช่สาระหลักในเรื่องเล่า (Narratives) ของพวกเขา

ด้วยเหตุนี้ ชาวบ้านลำสินธุ์ จึงจะสร้างภาพยนตร์นี้ โดยให้ความสำคัญต่อยุคที่ความเปลี่ยนแปลงเข้ามาในหมู่บ้าน บรรยากาศการต่อกรกับโจร จนกระทั่งถึงยุคการถูกกระทำโดยรัฐ ในรูปแบบของ “ถังแดง” ตามที่รู้จักกัน

ดูจากแรงความตั้งใจของ ทีมงานสื่อของลำสินธุ์ ถึงขั้น ประกอบคอลลี แบบทำเองขึ้นมา (ได้แบบมาจากใน youtube)

ผมประกอบอาชีพในแวดวงโทรทัศน์มาเกือบยี่สิบปี มีข้อสังเกตอยู่อย่างหนึ่งว่าคนในแวดวงโทรทัศน์ เมื่อมาถึงเรื่องเครื่องมือแล้ว ไม่ค่อยคิดพึ่งตนเอง แต่มักพึ่งแคชชาลอสั่งซื้อ กับ เซลขายของเป็นหลัก ไม่ปฏิเสธครับ ว่าของบางอย่างก็จำเป็นจะต้องซื้อเขา เช่น กล้อง เป็นต้น แต่อุปกรณ์ โดยเฉพาะประเภทอุปกรณ์เสริม นั้นสามารถทำเองได้ ทีมสื่อลำสินธุ์ เป็นทีมสื่อของเครือข่ายสินธุ์แพรทอง ในตำบลลำสินธุ์ จังหวัดพัทลุง ซึ่งทางเครือข่าย มีความเชื่ออย่างลุ่มลึกในการพึ่งตนเอง การแนะ

หรือ สนับสนุน ให้ทีมสื่อประดิษฐ์ของขึ้นมาใช้เอง จากช่างในชุมชน และวัสดุที่หาได้ จึงเป็นเรื่องที่คือง่ายและเกิดขึ้นทันที

หากทางกลุ่มไม่มีปรัชญาการพึ่งตนเองที่ชัดเจนแล้ว ก็คงต้องรองบประมาณ หรือ การสนับสนุนจากภายนอก เพื่อให้เกิดขึ้นของอุปกรณ์ในการถ่ายภาพยนตร์ประวัติศาสตร์ ถังแดง”

การพัฒนาศูนย์สื่อผสมผสานของชุมชน ที่ พอช. สนับสนุนให้สถาบันพัฒนาสื่อภาคประชาชน และ ชุมชนที่คัดเลือกเป็นชุมชนนำร่อง ร่วมกันเรียนรู้และดำเนินการ จะแตกต่างกันอย่างไรต่อไป เป็นเรื่องที่ต้องช่วยกันติดตามและสนับสนุน อย่างไม่ผูกขาดว่าเป็นงานของใคร トラบใดที่มีชุมชนที่ถ้อยมั่นในหลักการพึ่งตนเองเพื่อการพัฒนา และเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน มีผู้เข้ามาร่วมเรียนรู้และดำเนินการที่มีความชัดเจนในแนวคิดและวิธีการที่คำนึงถึงบริบทชุมชน เป้าหมาย และประโยชน์เพื่ออัตลักษณ์ และความเข้มแข็งที่ยั่งยืนของชุมชน เป็นสำคัญ *

คณะนักศึกษาจากลอนดอนดูงาน การพัฒนาที่อยู่อาศัยในไทย

คณะนักศึกษาปริญญาโทจาก Development Planning Unit (DPU) University College London จำนวน ๕๐ คน มาศึกษาดูงานและสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่องการจัดการที่อยู่อาศัย ระหว่างวันที่ ๘-๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๔ พื้นที่ดูงาน ส่วนหนึ่งคือโครงการบ้านมั่นคง

การจัดกิจกรรมครั้งนี้เป็นความร่วมมือระหว่าง พอช. กับหน่วยงานที่ทำงานด้านการพัฒนาที่อยู่อาศัย อาทิ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ การเคหะแห่งชาติ และสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนด้านสถาปัตยกรรมผังเมือง โดยคาดว่าจะการจัดกิจกรรมครั้งนี้จะก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านการจัดการที่อยู่อาศัยในแต่ละพื้นที่ เกิดต้นแบบการจัดการและขยายเป็นเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการที่อยู่อาศัยระหว่างประเทศต่อไป *

รายงานผลการดำเนินงาน โครงการบ้านมั่นคง สสรม ณ พฤษภาคม ๒๕๕๔

รายการ	กรุงเทพ ปริมณฑล	กลาง บน	ตะวันออก	ตะวันตก	อีสาน	ใต้	เหนือ	รวม
๑. เมืองที่ดำเนินการ	๖๗	๓๐	๒๕	๓๓	๔๘	๔๓	๓๒	๒๗๘
๒. โครงการที่อนุมัติ	๒๘๗	๖๒	๕๐	๗๕	๒๐๖	๙๙	๑๑๔	๘๙๓
๓. ชุมชนเข้าร่วม	๓๗๔	๑๓๐	๙๔	๑๑๓	๓๔๖	๑๖๓	๓๓๗	๑,๕๕๗
๔. ครุภัณฑ์เข้าร่วม	๓๕,๐๐๘	๕,๕๘๐	๔,๗๙๘	๗,๗๗๑	๑๗,๕๖๙	๙,๙๒๘	๑๑,๓๓๒	๙๑,๙๘๖
๕. งบสาธารณูปโภค (ล้านบาท)	๑,๑๓๖.๑๒	๒๒๒.๙๘	๑๕๓.๕๙	๒๗๖.๓๒	๕๖๒.๙๘	๒๘๐.๕๕	๓๐๑.๕๘	๒,๙๓๔.๑๓
๖. สินเชื่ออนุมัติ (ล้านบาท)	๑,๙๑๔.๘๙	๔๖๗.๓๕	๑๔๑.๖๕	๕๓๐.๑๓	๓๔๖.๕๕	๒๙๘.๖๑	๑๕๗.๓๙	๔,๘๗๓.๒๐
๗. ครุภัณฑ์ใช้สินเชื่อ	๙,๙๐๐	๒,๔๒๕	๘๕๙	๓,๖๔๓	๓,๗๗๗	๓,๒๙๑	๒,๐๓๑	๒๕,๙๒๖
๘. งบอุดหนุนที่อยู่อาศัย (ล้านบาท)	๔๓๕.๖๓	๑๐๙.๕๘	๘๗.๘๐	๑๓๑.๐๔	๒๗๕.๐๑	๑๔๑.๕๓	๑๔๙.๐๒	๑,๓๒๙.๖๑

นายกรัฐมนตรีมอบบ้าน ไทยเข้มแข็งที่ อ.รือเสาะ จ.นราธิวาส บ้านคนจน ในห้าจังหวัดคืบหน้า สร้างเสร็จเร็วกว่า ๒๐,๐๐๐ หลังคาเรือน

เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ที่ผ่านมา นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี เป็นประธานมอบบ้านไทยเข้มแข็งให้กับครัวเรือนที่ได้รับประโยชน์จากโครงการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินโดยชุมชนเป็นแกนหลัก ณ บ้านตะโหนด ต.วารุรี อ.รือเสาะ จ.นราธิวาส โดยมีนายถาวร เสนเนียม รมช.กระทรวงมหาดไทย นายภาณุ อุทัยรัตน์ ผู้อำนวยการศอ.บต. ผู้บริหารพอช. ผู้แทนหน่วยงานราชการในพื้นที่และเครือข่ายองค์กรชุมชนในพื้นที่ห้าจังหวัด ร่วมงานกว่า ๓,๐๐๐ คน

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี กล่าวว่ารัฐบาลได้สนับสนุนแนวทางการพัฒนาและการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย ที่ให้ชุมชนและท้องถิ่นเป็นแกนหลักหรือเป็นเจ้าของเรื่องในการดำเนินงาน แต่ให้ร่วมมือและประสานการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพราะจะทำให้การทำงานบรรลุเป้าหมายได้เร็วขึ้น ดังเช่นความ

พอช.จับมือมูลนิธิสัมมาชีพอบรมผู้นำการเปลี่ยนแปลง ในขบวนองค์กรชุมชน

วันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๔ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ลงนามความร่วมมือในการจัดโครงการอบรม “ผู้นำการเปลี่ยนแปลงในขบวนองค์กรชุมชน” กับมูลนิธิสัมมาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้นำในขบวนองค์กรชุมชนในเรื่องความคิด อุดมการณ์ และแนวปฏิบัติให้เชื่อมโยงสัมพันธ์กับการทำงานร่วมกับขบวนองค์กรชุมชน ตลอดจนเป็นการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างผู้นำชุมชนกับหน่วยงานภายนอก โครงการมีเป้าหมายในการอบรมผู้นำในปี ๒๕๕๔ จำนวน ๓๐๐ คน โดยรุ่นแรกจะดำเนินการระหว่างวันที่ ๒๕-๒๘ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ณ โรงแรมรามารการ์เด็นท์ กรุงเทพฯ *

ก้าวหน้าของโครงการที่ช่วยแก้ปัญหาผู้เดือดร้อนเรื่องที่อยู่อาศัย ของประชาชนในพื้นที่ทั้งห้าจังหวัด โดยนายกรัฐมนตรี ได้มอบบ้านที่สร้างเสร็จแล้วในพื้นที่ต.วาสุรีให้กับนางโรฮานี สามะ ซึ่งมีสมาชิกในบ้านรวม ๗ คน ได้รับงบจากกองทุนที่อยู่อาศัยของตำบลเพื่อต่อเติมบ้านวงเงิน ๔๕,๐๐๐ บาท นายสัยมีดี สามะยะชา มีสมาชิกในบ้านรวม ๔ คน ซึ่งไม่สามารถทำงานได้เนื่องจากได้รับการกระทบกระเทือนด้านสมองจากเหตุการณ์ความไม่สงบ ภรรยามีอาการเจ็บข้างกริดียง ได้รับงบต่อเติมบ้านจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท และนายอัปดุลเลาะ สามะยะชา พิการมือและแขน อาชีพรับจ้างทั่วไป ซึ่งอยู่กับภรรยาสองคน ได้รับงบต่อเติมบ้านจำนวน ๘๐,๐๐๐ บาท

พื้นที่ตำบลวาสุรี มีผู้เดือดร้อนเรื่องที่อยู่อาศัยรอบแรกจำนวน ๓๓๘ ครัวเรือน จาก ๑,๑๕๑ ครัวเรือนในพื้นที่ ๘ หมู่บ้าน ได้รับอนุมัติก่อสร้างบ้านใหม่ ๙๗ หลัง ซ่อมแซมบ้าน ๒๔๑ หลัง วงเงินรวม ๑๐.๘๐ ล้านบาท

ชาวบ้านได้ร่วมกันก่อสร้าง ซ่อมแซมที่อยู่อาศัยเสร็จแล้ว ๒๒๒ หลัง อยู่ระหว่างการก่อสร้างอีก ๑๑๖ หลัง ขณะนี้สมาชิกได้เริ่มคืนทุนสู่กองทุนที่อยู่อาศัยเดือนละ ๓๐๐ บาทแล้ว ๒๐๗ ราย เป็นเงินรวม ๙๖,๙๐๐ บาท และได้นำเงินกองทุนไปสมทบสร้างบ้านให้กับผู้เดือดร้อน ๑ หลัง ซ่อมแซม ๑ หลัง ทั้งนี้มีผู้เดือดร้อนที่เป็นผู้สูงอายุไม่มีลูกหลานดูแล หญิงหม้าย ครอบครัวยากจนที่มีลูกเล็กหลายคนไม่ต้องคืนทุน ๔๐ ราย ที่ผ่านมารการแก้ไขปัญหที่อยู่อาศัยตำบลวาสุรี ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานในพื้นที่เช่น อบต.วาสุรี สนับสนุนสถานที่ประชุมและสมทบงบประมาณในวันลงเสาเอก ๒๐,๐๐๐ บาท ศูนย์ปฏิบัติการอำเภอได้ช่วยงานในพื้นที่ หน่วยทหารพัฒนาสันติช่วยสร้างบ้าน ฯลฯ

นอกจากนี้ในพื้นที่ตำบลวาสุรีได้มีงานพัฒนาโดยชุมชนในด้านอื่นๆ เช่น กองทุนสวัสดิการชุมชน มีสมาชิก ๒๓๑ คน เงินกองทุน ๑๔๕,๗๖๐ บาท มีการจัดสวัสดิการแล้ว ๓ ด้าน (เกิด เจ็บ ตาย) มีสภาองค์กรชุมชนตำบลที่เป็นเวทีปรึกษาหารืองานของชุมชนในทุกด้าน รวมทั้งการทำโครงการแก้ไขปัญหที่อยู่อาศัยในครั้งนี้ โดยที่สภาองค์กรชุมชนได้เชื่อมโยงการทำงานร่วมกับกลุ่มต่างๆในตำบล ได้แก่ กลุ่มเยาวชน ชมรมตาดีกาหรือโรงเรียนสอนศาสนา กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มสตรี กลุ่มออมส. กลุ่มชรบ. ฯลฯ *

นายกฯมอบทุนสมทบ สวัสดิการชุมชนจำนวน ๑,๕๘๗ กองทุน ย้ำองค์กร ชุมชนเป็นแกนหลัก ดำเนินการ แต่ต้องถึนเข้า มาสนับสนุนต่อเนื่อง

เมื่อวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๔ ที่ผ่านมา นายกรัฐมนตรี มอบทุนสมทบกองทุนสวัสดิการชุมชน ๑,๕๘๗ กองทุน งบประมาณ ๒๖๐.๘ ล้านบาท ณ ตึกสันติไมตรี มีตัวแทนจากองค์กรสวัสดิการชุมชนจาก ๗๓ จังหวัด คณะกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนแห่งชาติ กรมท.กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการชุมชน และคณะกรรมการส่งเสริมพัฒนาการจัดสวัสดิการชุมชน เข้าร่วมประชุมกว่า ๑,๙๐๐ คน

ในช่วงเช้าวันเดียวกัน คณะกรรมการส่งเสริมพัฒนาการจัดสวัสดิการชุมชนที่นายกรัฐมนตรี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นประธาน มีมติเห็นชอบตามแนวทางการดำเนินงานโครงการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชน ปี ๒๕๕๔-๒๕๕๕ ตามที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ในฐานะเลขานุการเสนอ จากการจัดประชุมระดมความเห็นทั้งในระดับจังหวัด และในระดับชาติ โดยกำหนดยุทธศาสตร์คือ ๑) การพัฒนาความเข้มแข็งของขบวนการสวัสดิการชุมชน ๒) การพัฒนาภาคการบริหารจัดการโครงการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชน ๓) การพัฒนาระบบฐานข้อมูลสวัสดิการชุมชน ๔) การวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ ๕) การขยายความร่วมมือในการพัฒนาและดำเนินการสวัสดิการชุมชน ๖) การสื่อสารประชาสัมพันธ์ และ ๗) การประเมินผลโครงการ

ที่ประชุมคณะกรรมการฯ ได้จัด

ประชุมผ่านระบบการประชุมทางไกลผ่านจอภาพ (VDO Conference) กับผู้ว่าราชการจังหวัด และคณะกรรมการสนับสนุนการขับเคลื่อนสวัสดิการชุมชนจังหวัด ประกอบด้วยจังหวัดนครสวรรค์ สุราษฎร์ธานี เลย พิษณุโลก และสระแก้ว ซึ่งนายกรัฐมนตรีได้มอบนโยบายและให้หลักการสำคัญ คือ ๑) ประชาชนต้องเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนกองทุนสวัสดิการแต่ละแห่ง ที่ได้ที่ก้าวหน้าจะหนุนเสริมในการเข้มแข็ง เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายมากขึ้น ส่วนประชาชนในส่วนอื่นๆ สามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ที่จัดตั้งแล้วเรียนรู้และเข้ามาสู่ขบวนการได้ ๒) ในระดับกองทุนสวัสดิการชุมชนเองต้องการให้ อปท.มาเป็นแกนหลักมากขึ้นเพราะ อปท.สามารถเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ๓) สำหรับ กทม. ต้องสร้างกลไกเสริมให้เกิดความชัดเจนมากขึ้น โดยอาศัยทั้งสามฝ่าย คือ รัฐ ท้องถิ่นและประชาชนจะทำให้การดำเนินงานของกองทุนไม่โดดเดี่ยว และ ๔) ในส่วนระดับกระทรวงนั้น ต้องมีการติดตามประเมินผลตลอดเวลา ต้องปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องว่าจะต้องมีอะไรหรือไม่ ทั้งนี้ รัฐบาลเห็นเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญ เพราะเป็นรากฐานสำคัญของประเทศ เพื่ออำนวยความสะดวกชีวิตที่ดีของประชาชนทุกคน

การประชุมครั้งนี้ยังได้มีการจัดเสวนา นำเสนอพื้นที่รูปธรรมปฏิรูประบบสวัสดิการโดยชุมชนท้องถิ่นสู่การปฏิรูปประเทศไทย ที่มีผู้ร่วมเสวนาประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ นายสมศักดิ์ สุวรรณสุจริต นายสำราญ คงนาม กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลป่าคลอก จังหวัดภูเก็ต และนายกเทศบาลตำบลเกาะคา จังหวัดลำปาง นางสาวเพ็ญพักตร์ รัตนคำฟู ดำเนินรายการโดย นายประพจน์ ภูทองคำ เพื่อจุดประกาย และแลกเปลี่ยนความคิดกับผู้เข้าร่วมประชุม *

เครือข่ายประชาชนลุ่มน้ำโขง ทอดผ้าป่าจัดตั้งกองทุนรักษ้แม่น้ำโขง

เครือข่ายภาคประชาชน ๘ จังหวัดลุ่มน้ำโขง ได้จัดเวทีเสียงประชาชนคนลุ่มน้ำโขง ระหว่างวันที่ ๓-๘ เมษายน ๒๕๕๔ ที่อำเภอเชียงของ จ.เชียงราย อำเภอเชียงคาน จ.เลย อำเภอศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย อำเภอปงศล้า จ.บึงกาฬ อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม และอำเภอเมือง จ.อุบลราชธานี

เครือข่ายประชาชนทั้งหมดเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากแม่น้ำโขงวิกฤติ แห่งผิตปกติ ซึ่งผลสรุปจากเวทีทั้ง ๕ เวที ปรากฏ

ว่าสาเหตุที่ทำให้น้ำโขงแห้งจนถึงขั้นวิกฤติในช่วงฤดูแล้ง และน้ำท่วมในฤดูฝนนั้น เกิดจากการสร้างเขื่อนในตอนบนของแม่น้ำโขงคือเขื่อนในประเทศจีนซึ่งสร้างเสร็จแล้วทั้งหมด ๔ เขื่อน และที่ประชาชนที่อาศัยอยู่ตามริมฝั่งแม่น้ำโขงมีความกังวลก็คือ กำลังจะมีการก่อสร้างเขื่อนที่ประเทศลาวคือเขื่อนไซยะบุรี ซึ่งเจ้าของโครงการคือ สปป.ลาวและบริษัทช.การช่าง ถ้าหากว่าการสร้างเขื่อนไซยะบุรีขึ้นบนลำน้ำโขงอีกเขื่อนจะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิต ระบบนิเวศ และมีความเสียหายมหาศาลตามมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งพันธุ์ปลาชนิดต่างๆลดจำนวนลง และบางชนิดอาจสูญพันธุ์ เช่น ปลาบึก โลมาอิรวตี

ทางเครือข่ายมีความกังวลในเรื่องผลกระทบเหล่านี้มาก จึงได้ทอดผ้าป่าเพื่อจัดตั้งกองทุน "รักษ้แม่น้ำโขง" ขึ้นเพื่อเป็นกองทุนในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย ธรรมชาติ และเฝ้าระวังติดตามการดำเนินโครงการที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อมบนลำน้ำโขง ต่อไป *

โครงการเสริมสร้างขีดความสามารถองค์กรชุมชนปี ๕๓ สนับสนุนแผนพัฒนาฯ ๓,๔๕๕ โครงการ

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนจะได้รับงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนเป็นประจำทุกปีตามความเห็นของรัฐสภา ปีงบประมาณ ๒๕๕๓ ได้รับประมาณจำนวน ๔๑๒ ล้านบาท คณะอนุกรรมการโครงการเสริมสร้างขีดความสามารถซึ่งแต่งตั้งโดยคณะกรรมการสถาบันได้อนุมัติงบประมาณสนับสนุนโครงการต่างๆ รวม ๓,๔๕๕ โครงการ รายละเอียดตามตารางขวามือ เนื้อหาสาระการสนับสนุนขบวนชุมชนในปีเน้นหนักให้องค์กรชุมชนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง *

จำนวนโครงการพัฒนาและงบประมาณที่ได้รับการอนุมัติ

ภายใต้โครงการเสริมสร้างขีดความสามารถองค์กรชุมชนปี ๒๕๕๓

ประเภท	กรอบงบประมาณ (ล้านบาท)	ผลการอนุมัติ	
		จำนวนโครงการ	งบอนุมัติ (ล้านบาท)
๑. สนับสนุนขบวนองค์กรชุมชนและสภาองค์กรชุมชน	๒๘๓.๑๐	๓,๓๓๖	๒๗๘.๕๐
๒. สนับสนุนประชาสังคม ภูมิวิเทศน์และงานประเด็นอื่นๆ	๕๐.๐๐	๑๐๗	๕๐.๐๐
๓. สื่อสาร/ประชาสัมพันธ์	๖.๐๐	๖	๖.๐๐
๔. พัฒนาและบริหารระบบข้อมูล ตำบล/ตัวชี้วัด/ศูนย์การเรียนรู้/จัดการความรู้	๑๐.๐๐	๑	๒.๐๐
๕. งบกลาง	๒๑.๗๐	๕	๑๓.๕๕
๖. งบบริหารจัดการ	๔๑.๒๐		๔๑.๒๐
รวมทั้งสิ้น	๔๑๒.๐๐	๓,๔๕๕	๓๙๑.๒๕

จำนวนโครงการและงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุน จำแนกรายภาค

ภาค	จำนวนโครงการ	จำนวนงบอนุมัติ (บาท)
๑. ภาคเหนือ	๕๘๓	๕๔,๗๘๐,๐๐๐.๐๐
๒. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๑,๗๙๑	๘๘,๙๑๐,๐๐๐.๐๐
๓. ภาคใต้	๔๓๑	๖๐,๐๔๕,๐๐๐.๐๐
๔. ภาคกลางตอนบนและตะวันตก	๕๙๔	๕๘,๑๙๐,๗๖๐.๐๐
๕. ภาคกรุงเทพปริมณฑลและตะวันออก	๔๒	๕๕,๘๘๐,๐๐๐.๐๐
รวมทั้งสิ้น	๓,๔๔๑	๓๑๗,๘๐๕,๗๖๐.๐๐

เอกสารงานพัฒนา ๑๐,๐๐๐ รายการ ที่ห้องสมุด พอช.

66 มวันนี้การรับข้อมูลข่าวสารทางสื่อ
ยุคใหม่ (Social News Media) สามารถ
ทำได้เพียงแค่ปลายนิ้วสัมผัส ซึ่งกำลังได้รับความ
นิยมเป็นอย่างมาก แต่กระนั้นก็ตาม
คุณค่าของสื่อกระดาษ หรือแหล่งความรู้ที่ขึ้น
ชื่อว่า “ห้องสมุด” สื่อยุคใหม่ก็ยังไม่สามารถ
ทดแทนได้ทั้งหมด

ข่าวชุมชนฉบับนี้จึงขอพาท่านผู้อ่านมา
เยี่ยมชม “ห้องสมุด พอช.” ตั้งอยู่ที่ ๙๑๒
ถนนนวมินทร์ คลองจั่น บางกะปิ กรุงเทพฯ
บริเวณชั้น ๑ ของอาคารสำนักงานพอช.
ดูแลบริหารจัดการโดยศูนย์ข้อมูลและสาร
สนเทศ เปิดให้บริการตามวันเวลาราชการ
วันจันทร์-ศุกร์ เวลา ๘.๓๐-๑๖.๓๐ น.

ห้องสมุดแห่งนี้ถือกำเนิดขึ้นมาเพื่อ
สนับสนุนการดำเนินงานของสถาบัน และ
ขบวนการองค์กรชุมชน ที่เป็นแหล่งรวบรวม
ความรู้ในงานพัฒนาด้านต่างๆ ที่สำคัญของ
ประเทศ และจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ
ประเภทต่างๆ ด้านงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
และด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้บริการแก่
เจ้าหน้าที่ และบุคคลทั่วไป ซึ่งในปัจจุบันนี้
มีหนังสือ เอกสารวิชาการ วารสาร จุลสาร

หนังสือพิมพ์ มากกว่า ๑๐,๐๐๐ รายการ
และสื่อโสตทัศน ๗๐๐ กว่ารายการ
คอยให้บริการแก่ผู้ที่มาเยี่ยมชมโดย
จัดหมวดหมู่ตามเนื้อหาที่ง่ายต่อการค้นหา
ซึ่งแบ่งเป็น ๑๗ หมวด ได้แก่ AG
เกษตรกรรม CM ชุมชน CD เอกสารของ
พอช. CP คอมพิวเตอร์ DE การพัฒนา EC
เศรษฐกิจ ED การศึกษา EN สิ่งแวดล้อม
และทรัพยากร HO ที่อยู่อาศัย IN
หน่วยงาน LA กฎหมาย LW ภูมิปัญญา
ท้องถิ่น MI เบ็ดเตล็ด PA รัฐศาสตร์ PH
สาธารณสุข RG ปรัชญาและศาสนา SS
สังคมและสวัสดิการสังคม

เจอกับอ้อม สองบรรณารักษ์ เล่า
ให้ฟังอย่างยิ้มแย้มว่า เอกสารถึงแม้เก่า
แค่ไหน กลับยังมีคุณค่า เพราะเป็นข้อมูล
ในการอ้างอิง ที่นอกจากจะให้บริการ
ยืม-คืน สืบค้นฐานข้อมูล สื่อโสตทัศน
วัสดุ และอุปกรณ์ ที่นี่ยังให้บริการอิน-
เตอร์เน็ต หนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์
โดยมีสถานที่นั่งอ่านอย่างสงบสะดวก
สบาย อีกทั้งยังให้บริการสถานที่สำหรับ
การประชุมกลุ่มย่อย แลกเปลี่ยนเรียนรู้
คุยงานไปด้วย สืบค้นข้อมูลมาอ้างอิงได้
อย่างรวดเร็ว นอกจากนั้นยังมีการจัด
กิจกรรมพิเศษเช่น โครงการแบ่งปันแลก
กันอ่าน จัดนิทรรศการหนังสือประเด็น

งานของ พอช. และกิจกรรมโรงหนังส
โรงเล็กอีกด้วย

สองบรรณารักษ์ เล่าต่อว่า ที่ผ่าน
มาความรู้ด้านต่างๆ ที่ พอช.ผลิตได้มี
นักศึกษา นักวิจัย ประชาชนทั่วไป รวม
ถึงองค์กรชุมชนที่มีปัญหาในด้านที่อยู่
อาศัย ที่ดินทำกิน การจัดสวัสดิการ ฯลฯ
มาใช้พื้นที่แห่งนี้เพื่อประโยชน์ในการขับ
เคลื่อนงาน หรือตอบโจทย์ด้านต่างๆ ให้
กับตนเอง เพราะที่นี่เป็นคลังความรู้ คลัง
ข้อมูล ที่ถูกรวบรวม จัดเก็บ เผยแพร่
อย่างเป็นระบบ

หากใครกำลังมองหาแหล่งความ
รู้ด้านงานพัฒนา ที่มีมุมสบาย สงบ เอื้อ
ให้เกิดสมาธิในการคิด การเขียน สามารถ
แวะเวียนมาห้องสมุด พอช. ที่แห่งนี้ยินดี
ต้อนรับเสมอ *

ปล.สืบค้นหนังสือในห้องสมุดได้ที่

<http://www.codi.or.th/webcodi/library/index.asp>

ทีวี

ทำให้ชุมชน อ่อนแอทุกวัน

▣ ปฐวีกาล

ไหนบ้าง ไม่มีเลยแม้แต่หน่วยเดียว

ในระบอบประชาธิปไตยสื่อมวลชนมีสถานะพิเศษ สามารถเข้าออกนอกในในที่หวงห้ามต่างๆ สามารถเรียกดูข้อมูล ข่าวสารต่างๆ สามารถซักถามผู้บริหารประเทศระดับสูงทุกหนแห่งได้เพราะสื่อมวลชนทำหน้าที่เป็นหูเป็นตาให้ประชาชน คอยตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในแง่มุมต่างๆ แทนประชาชน ซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย (ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๓) สื่อมวลชนเป็นสถาบันหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย

สื่อมวลชนทำหน้าที่นั้นด้วยการใช้คลื่นความถี่วิทยุโทรทัศน์ ซึ่งเป็นสมบัติของชาติ ของประชาชน เป็นตัวเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

คำถามแรกคือ มีการใช้คลื่นความถี่ดังกล่าวเพื่อประโยชน์สาธารณะหรือเปล่า คำถามที่สองคือสื่อมวลชนทำหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่หลักของสื่อหรือเปล่า คำตอบคือ ไม่ใช่ทั้งสองอย่าง แต่มีการใช้คลื่นความถี่เพื่อการค้ากำไรของเอกชนไม่กี่ราย ไม่ใช่เพื่อประโยชน์สาธารณะ แต่เพื่อล้างสมองให้คนนิยมบริโภคนิยมเป็นหลัก

การใช้คลื่นความถี่เพื่อประโยชน์สาธารณะและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐตามหลักการที่ไปนั้นจะทำให้ชุมชนเข้มแข็ง แต่การใช้คลื่นความถี่ของสื่อมวลชนเพื่อประโยชน์ส่วนบุคคลเพื่อขายสินค้านั้นทำให้ชุมชนอ่อนแอ เพราะ

รัฐธรรมนูญมาตรา ๔๗ บัญญัติไว้ว่าคลื่นความถี่วิทยุ วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคมเป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติ เพื่อประโยชน์สาธารณะ ขยายความได้ว่าคลื่นวิทยุ คลื่นโทรทัศน์ โทรศัพท์มือถือทุกประเภท เป็นสมบัติของประชาชนทั้งประเทศ และต้องใช้เพื่อประโยชน์สาธารณะ

การใช้เวลาของโทรทัศน์ มาจัดรายการซุบซิบข่าวดาราทะเลาะกันนานหลายชั่วโมงในแต่ละวันเป็นประโยชน์สาธารณะที่ตรงไหน? รายการทีวีที่มีการตบตี แย่งผัวแย่งเมีย อิจฉาริษยากันอย่างไม่มีเหตุผลเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะอย่างไร? รายการละครที่ใช้คำหยาบคายด่ากันแหลกรานในช่วงเวลาทองที่มีคนดูมากที่สุดเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะอย่างไร? และการใช้โทรทัศน์โฆษณาขายสินค้า ส่งเสริมการบริโภคอย่างไม่ลืมหูลืมตา ตลอดยี่สิบสี่ชั่วโมง ทำให้สาธารณะและประเทศชาติเจริญรุ่งเรืองอย่างไร?

และใครเป็นเจ้าของและใช้ประโยชน์จากคลื่นความถี่เหล่านี้

ใครเป็นเจ้าของทีวีที่มีคนดูมากที่สุด ใครเป็นเจ้าของบริษัทมือถือ ประชาชนผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินที่มีมูลค่าหลายล้านล้านบาทเหล่านี้เป็นเจ้าของทีวีและบริษัทโทรศัพท์ที่ตรง

โฆษณาทีวีกรอกหูเด็กทุกวันว่าต้องกินไก่ทอดที่มาจากต่างประเทศ
หรือกินอาหารเกาหลี ญี่ปุ่น กินนมผงแทนนมแม่ กินอาหารบำรุงสุขภาพ
ราคาขวดละพันแทนไข่ฟองละสี่บาท
กินสารพัดอาหารที่มีราคาแพง มาจากโรงงานและมีคุณค่าทางโภชนาการน้อยนิด
ชุมชนจะมีความมั่นคงด้านอาหารได้อย่างไร

เป้าหมายของการโฆษณาทุกชิ้นคือการล้วงกระเป๋าออกมาจากทุกครอบครัว ทุกชุมชนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ผู้คนจะควักกระเป๋า ก็ต่อเมื่อเขาเชื่อสิ่งที่โฆษณาเชื่อการล้างสมองผ่านสื่อมวลชนทุกวันทุกคืนนั่นเอง ยิ่งคนในชุมชนต้องควักกระเป๋าเท่าไร ยิ่งเชื่อโฆษณามากเท่าไร ยิ่งทำให้เขาพึ่งคนอื่นมากเท่านั้น

แล้วชุมชนจะพึ่งตนเองด้านการรักษาสุขภาพได้อย่างไร

โฆษณาทีวีล้างสมองคนในชุมชนทุกๆ ชั่วโมงให้เกิดความเชื่อว่าเสื้อผ้า อาหาร ยา รักษาโรค บ้านเรือน วิวสวยและปัจจัยการผลิตแบบพื้นบ้าน วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของบรรพบุรุษทุกอย่างล้วนเป็นที่น่ารังเกียจ ไม่ทันสมัย ต้องเลิกกินเลิกใช้ให้หมด แล้วไปซื้อของจากโรงงานมาแทน

แล้วเป้าหมายของขบวนการชุมชนที่ว่าการให้ชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองจะเป็นไปได้ได้อย่างไร?

ขบวนการชุมชนต้องการพึ่งตนเองมากขึ้นด้วยการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ ใช้ปุ๋ยที่ผลิตในชุมชน ไม่ใช่สารเคมี แต่ทีวีโฆษณาทุกวันว่าต้องใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีทุกชนิดให้มากที่สุด พี่ชผักรวมจะงอกงาม เป้าหมายเรื่องเกษตรยั่งยืนจะเป็นไปได้ได้อย่างไร

ชุมชนส่งเสริมความมั่นคงด้านอาหารด้วยการอนุรักษ์และบริโภคพืชพื้นบ้าน แต่โฆษณาทีวีกรอกหูเด็กทุกวันว่าต้องกินไก่ทอดที่มาจากต่างประเทศหรือกินอาหารเกาหลี ญี่ปุ่น กินนมผงแทนนมแม่ กินอาหารบำรุงสุขภาพราคาขวดละพันแทนไข่ฟองละสี่บาท กินสารพัดอาหารที่มีราคาแพง มาจากโรงงานและมีคุณค่าทางโภชนาการน้อยนิดชุมชนจะมีความมั่นคงด้านอาหารได้อย่างไร

คนรุ่นใหม่ในชุมชนไม่สนใจที่จะใส่เสื้อผ้าที่ผลิตได้ในชุมชนเพราะระบบการศึกษาและทีวี ละครกรอกหูทุกวันว่าการแต่งตัวแบบพื้นบ้านนั้นเชย เป็นที่น่ารังเกียจ มีแต่คนใช้เท่านั้นที่แต่งตัวแบบนี้

กลุ่มหมอพื้นบ้านรณรงค์ให้พึ่งตนเองด้านการรักษาสุขภาพด้วยพืชสมุนไพร แต่ทีวีกรอกหูทุกวันว่ายาลฝรั่งที่เต็มไปด้วยสารเคมีนานาชนิดดีที่สุด โดยไม่บอกว่ายาลเหล่านั้นจะมีผลข้างเคียงอย่างไร การรักษาแบบพื้นบ้านไม่มีใครรับรอง

การพึ่งตนเองของชุมชนจึงน้อยลงๆ พร้อมกับเงินที่ไหลออกจากชุมชนทุกวันตามความเชื่อที่เพิ่มขึ้นนั้น

ปี ๒๕๕๓ ที่ผ่านมามีการใช้เงินเพื่อการโฆษณาผ่านสื่อต่างๆรวม ๑๐๑,๐๓๒ ล้านบาทหรือชั่วโมงละ ๑๑.๕ ล้านบาท ร้อยละ ๖๐ เป็นการโฆษณาผ่านทีวี อัตราค่าโฆษณาในช่วงเวลาทองคือช่วงละครนำหน้าหลังข่าวนาทิละ (ย่านนาทิละ) ๔๘๐,๐๐๐ บาท องค์กรชุมชนมีปัญญาที่จะซื้อเวลา (ซึ่งแท้จริงแล้วเป็นสมบัติของชาติ) เพื่อโฆษณาเรื่องชุมชนเข้มแข็งได้ไหม?

ผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี ๒๕๕๑ พบว่า คนไทย ๙๔% หรือประมาณ ๕๗ ล้านคนดูโทรทัศน์และมีเพียงร้อยละ ๒ เท่านั้นที่ดูรายการสารคดีหรือความรู้ทั่วไป ในขณะที่ร้อยละ ๕๗ ดูรายการบันเทิงซึ่งเต็มไปด้วยการโฆษณาให้บริโภคนั้นนี้ตลอดวันตลอดคืน

การล้างสมองให้คนพึ่งคนอื่นมากขึ้น ควักกระเป๋าดูตัวเองมากขึ้น ละทิ้งการพึ่งตนเองในทุกมิติลงนั้นกระทำโดยการโดยทีวีที่ใช้คลื่นวิทยุ โทรทัศน์ที่รัฐธรรมนูญของเราเขียนไว้อย่างชัดเจนว่า เป็นสมบัติของชาติ ต้องใช้เพื่อประโยชน์สาธารณะ

ภาคอุตสาหกรรมผลิตสินค้าและบริษัททีวีจึงร่ำรวยขึ้นๆ ในขณะที่ชาวบ้านและชุมชนยากจนลงๆ ด้วยประการฉะนี้แล *

ลูกหลานชาวประมงพื้นบ้าน
ล้อมวงย่างปลาหมึกหลังจากเรือขึ้นฝั่ง
ที่หาดเขาตื้นหยง ต.กะลวอเหนือ
อ.เมือง จ.นราธิวาส

สิ่งตีพิมพ์

ชำระค่าฝากส่งเป็นรายเดือน
ใบอนุญาตเลขที่ 41/2550
ปณฝ.คลองจั่น

เหตุขัดข้องที่นำจ่ายผู้รับไม่ได้
(กรุณาส่งคืน พอช.)

- 1. จ่าหน้าไม่ชัดเจน
- 2. ไม่มีเลขบ้านตามจ่าหน้า
- 3. ไม่ยอมรับ
- 4. ไม่มีผู้รับตามจ่าหน้า
- 5. ย้าย ไม่ทราบที่อยู่ใหม่
- 6. อื่นๆ

ลงชื่อ

พอช - CODI

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

๙๑๒ ถนนนวมินทร์ แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๔๐ โทรศัพท์ ๐ ๒๓๗๘ ๘๓๐๐ โทรสาร ๐ ๒๓๗๘ ๘๔๐๓

E-mail : public@codi.or.th Website : www.codi.or.th